

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРОГРАМА И ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА

**Приет от Министерски съвет с Решение № 9 от 11.01.2018 г.,
обн., ДВ, бр. 8 от 23.01.2018 г.**

СОФИЯ, 2017

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА.....	5
I. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА.....	6
II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯ 2013 – 2017 ГОДИНА.....	7
II.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.....	7
II.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.....	12
II.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на Националната статистическа система.....	17
II.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги.....	28
III. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ.....	29
III.1. Демографска и социална статистика.....	29
III.2. Макроикономическа статистика.....	34
III.3. Бизнес статистика.....	37
III.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство.....	43
III.5. Многоотраслова статистика.....	46
III.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.....	50
IV. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ.....	53
V. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ.....	55
Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2017 година.....	59
Приложение 2. Организационна схема на НСИ.....	61

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АВ – Агенция по вписванията

АМ - Агенция „Митници”

БАН - Българска академия на науките

БВП - брутен вътрешен продукт

БНД - брутен национален доход

ЕК - Европейска комисия

ЕП – Европейски парламент

ЕС - Европейски съюз

ЕСС - Европейска статистическа система

ЗВО - звено „Вътрешен одит“

ИКТ - информационни и комуникационни технологии

ИПА - Институт по публична администрация

ИПЦ – индекс на потребителските цени

ИС - информационна система

ИСБС - Информационна система

„Бизнес статистика“

ИСКБС - Информационна система

„Краткосрочна бизнес статистика

КБС - краткосрочна бизнес статистика

КИД - Класификация на икономическите дейности

КПИД - Класификация на продуктите по икономически дейности

МЗХГ – Министерство на земеделието, храните и горите

МСП – малки и средни предприятия

НАП - Национална агенция за приходите

НИРД - научноизследователска и развойна дейности

НОИ - Национален осигурителен институт

НРНМ – Национален регистър на населените места

НСИ - Национален статистически институт

НСП - Национална статистическа програма

НСС - Национална статистическа система

ОИСР - Организация за икономическо сътрудничество и развитие

ООН - Организация на обединените нации

ОП - оперативна програма

ППС - паритети на покупателната способност

РГ - работна група

РЗВО - ръководител на звено „Вътрешен одит“

ТСБ - териториално статистическо бюро

ТР - Търговски регистър

УНСС - Университет за национално и световно стопанство

ФГ - функционална група

ХИПЦ - хармонизиран индекс на потребителските цени

ХЧО - хибриден частен облак

ЦАИС - Централна автоматизирана информационна система

ЦУ - Централно управление

ВЪВЕДЕНИЕ

Отчетът за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на Националния статистически институт през 2017 г. е разработен в съответствие с чл. 9, т. 6 на Закона за статистиката.

Отчетът е структуриран в пет раздела и представя изпълнението на задачите от Националната статистическа програма и дейността на НСИ и другите органи на статистиката през 2017 година.

В първия раздел е отделено специално внимание на проведените за първи път изследвания и дейности през 2017 година.

Вторият раздел описва постигнатите резултати по изпълнение на хоризонталните приоритети в рамките на действащата Стратегия за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 година.

Третият раздел представя изпълнението на дейностите по производство на статистическа информация в отделните тематични области - демографска и социална статистика, макроикономическа статистика, бизнес статистика, статистика на селското, горското и рибното стопанство, многоотраслова статистика, информационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.

В четвъртия раздел е представено ресурсното осигуряване за изпълнение на дейността на НСИ през 2017 година.

Петият раздел представя изпълнените одитни ангажименти на звено „Вътрешен одит” и извършените дейности от Инспектората и финансовия контролор през 2017 година.

ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА

- През изминалата година продължи работата по **подготовката на Република България за Председателството на Европейския съюз**. От 1 юли 2017 г. до 31 декември 2018 г. председателството на Работна група В.8 „Статистика“ към Съвета на Европейския съюз беше поето от представителите на статистическите институти на трите държави членки - Естония, България и Австрия. Церемонията за предаване на председателството с представители на Европейската комисия (Евростат) беше проведена в края на юни в Малта. Представителите на статистическите институти на трите държави членки, председателстващи понастоящем Работната група до края на 2018 г., представиха общата програма на триото и организацията на работата по подготовка на ротационните председателства на национално ниво. Евростат също постави акцент върху своята дейност, в качеството си на вносител на законодателните предложения. В средата на юли 2017 г. в Брюксел, Белгия, беше проведено първото заседание за триото Естония - България - Австрия, а в края на октомври във Виена беше проведена координационна среща във връзка с общата организация на работата в рамките на председателството, координацията и определянето на главните насоки за действие
- През 2017 г. продължи работата в посока на **засилване на доверието към официалната статистика и повишаване на статистическата култура** на обществеността.

В рамките на проекта на Евростат DIGICOM НСИ организира редица инициативи в тази насока:

- НСИ организира и проведе първото **Национално състезание по статистика за ученици** от горните класове на средните училища в страната като подготвителен етап за Европейската олимпиада по статистика през 2018 година. Състезанието беше проведено онлайн в два кръга. В първия кръг отборите решаваха тест с 30 затворени въпроса в реално време на сайта на НСИ. Вторият кръг включваше анализ на предварително зададени статистически данни. Състезанието беше отборно - всеки отбор се състоеше от трима ученици с учител ментор. Участваха общо 59 отбора от цялата страна, 44 от тях се класираха за втория кръг. На победилите три отбора бяха връчени награди по време на официалното тържество по случай 137-годишнината от създаването на статистическата институция в България.
- НСИ започна подготовката за **Европейската олимпиада по статистика 2018**, която ще бъде проведена съвместно с Евростат и 11 държави - членки на ЕС, по време на Българското председателство на ЕС. На сайта на НСИ бяха публикувани подробна информация за олимпиадата и условията за участие. Съгласно регламента олимпиадата ще бъде реализирана в два кръга - национален и европейски, с две категории ученици от средното образование: от X - XII клас и от VIII - IX клас. Състезанието ще бъде отборно, като всеки отбор ще се състои от един до трима ученици с учител ментор.
- През 2017 г. Националният статистически институт беше домакин на обучение за млади статистици от шест страни от Европейската политика за добросъседство - Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Република Молдова и Украйна.

I. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА

През 2017 г. Националният статистически институт осъществи общо **257 статистически изследвания и дейности**, в това число:

- Разработена Информационна система „Макроикономическа статистика - финансова статистика и нефинансови национални сметки“;
- Разработено и внедрено уеббазирано приложение „Лечебни и здравни заведения“ с цел улесняване на респондентите и повишаване на качеството на събираната статистическа информация;
- Таблица 29 от ЕСС 2010 за начислени към момента пенсионни права с данни за 2015 г., предоставена на Евростат;
- Данни по финансови национални сметки за периода 1995-2000 г. в изпълнение на предоставени дерогации, изпратени на Евростат;
- Предварителни данни за енергийните баланси за 2016 г., докладвани на доброволна основа, необходими на ГД „Енергетика“ на Европейската комисия за изготвяне на доклад за състоянието на Енергийния съюз;
- Данни за цените на природния газ и електроенергията за битови и крайни небитови клиенти за първото шестмесечие на 2017 г., съгласно изискванията на новия Регламент № 2016/1952 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на цените на природния газ и електроенергията, предоставени на Евростат;
- Детайлна информация за 2014 и 2015 г. за разработване на сметките за физическите енергийни потоци, включени в Приложение VI към Регламент № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда, изпратена на Евростат;
- Данни по втората група задължителни модули на Регламент № 691/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно икономическите сметки за околната среда: сметките за екологичните стоки и услуги, сметките за разходите за околната среда и сметките за физическите енергийни потоци, докладвани на Евростат;
- Експериментални данни за сметките за физическите водни потоци (2012, 2013 и 2014 г.), които са част от планираната следваща група модули на Регламент № 691/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно икономическите сметки за околната среда и са докладвани на Евростат. България е втората европейска страна, разработила методологията и съставила експериментални сметки за физическите водни потоци;
- Втора серия експериментални данни за хранителни отпадъци, докладвана на Евростат;
- Тримесечни индекси на цените на производител за „Юридически и счетоводни дейности; консултантски дейности в областта на управлението“ (раздел 69 и група 70.2 от Класификацията на икономическите дейности (КИД - 2008), съгласно Регламент (ЕО) № 1158/2005 на Европейския парламент и на Съвета, публикувани и изпратени на Евростат;
- Публикувани резултати от двете извънредни извадкови изследвания в домакинствата и предприятията, съответно „Изследване на образованието и обучението на възрастни“ и „Наблюдение на продължаващото професионално обучение на заетите лица“.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯ 2013 - 2017 ГОДИНА

Основно направление в дейността на Националния статистически институт през 2017 г. беше реализирането на хоризонталните и специфичните приоритети от Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 година. През 2017 г. беше взето решение за удължаване на Стратегията до 2020 г. в съответствие с новоприетия Регламент (ЕС) № 2017/1951 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 99/2013 относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г. чрез удължаване на програмата до 2020 година.

II.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище

Приоритет 1.1. Осигуряване на статистически показатели за разработване, наблюдение и оценка на европейски, национални и регионални политики

През 2017 г. бяха разработени и предоставени статистически данни за наблюдение и оценка на национални стратегии с тематичен обхват на данните от всички статистически области. Осигуряването на статистически показатели, разработването на нови, както и актуализацията на съществуващите показатели е приоритетна дейност поради нарастващите потребности от комплексна и многоаспектна статистическа информация за целите на разработването, мониторинга и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище. Постигнато беше ефективно сътрудничество между НСИ и компетентните институции на национално ниво.

През годината беше изпълнено и Общото предварително условие 7 „Статистически системи“ по Споразумението за партньорство на Република България, очертаващо помощта от европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 - 2020 година. В съответствие с условията по Споразумението за партньорство рамката за статистическо валидиране е разработена в съответствие с Кодекса на европейската статистическа практика и методологическите изисквания на статистическите регламенти на Европейската комисия и Европейския парламент като изпълнението е потвърдено от ЕК.

Представители на НСИ участваха активно в дейността на комитетите за наблюдение на оперативните програми.

Постигнато беше подобрене на точността на данните за емисиите на вредни вещества във въздуха чрез усъвършенстване на процедурите за валидиране на статистическите данни относно производственото потребление на горива в страната чрез максимално използване на наличната информация.

През 2017 г. Националният статистически институт подготви и предостави голям обем анонимизирани индивидуални и агрегирани данни и индикатори от различни статистически области за информационното осигуряване на Института за изследване на населението и човека към Българската академия на науките по проект „Мерки за преодоляване на демографската криза в Р България“.

Осигурена беше методологична подкрепа и бяха предоставени статистически данни за научноизследователска и развойна дейност, иновациите и информационните и комуникационни технологии за наблюдение и оценка на европейски и национални политики, като: стратегия „Европа 2020“ и Национална програма за развитие на Република България „България 2020“; оперативни програми „Иновации и конкурентоспособност 2014 - 2020 г.“ и „Наука и образование за интелигентен растеж“.

През 2017 г. продължи работата по предоставянето на показателите, включени в таблото за установяване на макроикономически дисбаланси. Показателите са част от

пакета, съдържащ шест правни акта (пет регламента и една директива) за засилване на икономическото управление в ЕС. Съгласно регламентите процесът на ранно установяване на макроикономически дисбаланси започва с публикуване на табло с показатели, придружено от доклад на ЕК, съдържащ икономическа и финансова оценка. Таблото с показатели е инструмент за ранно предупреждение относно появата на макроикономически дисбаланси и включва тесен набор от показатели: текуща сметка като процент от brutния вътрешен продукт; нетна международна инвестиционна позиция в процент от БВП; реален ефективен валутен курс, дефлиран с хармонизирания индекс на потребителските цени; експортни пазарни дялове; номинални разходи за труд на единица продукция; реални цени на жилищата; нови вземания от частния сектор в процент от БВП; дълг на частния сектор в процент от БВП; публичен дълг в процент от БВП; равнище на безработица.

Приоритет 1.2. Актуализиране на съществуващите и разработване на показатели за изследване на нови явления и процеси

Осигуряването на статистически показатели, разработването на нови, както и актуализацията на съществуващите показатели се налага поради нарастващите потребности от комплексна и многоаспектна статистическа информация за целите на разработването, мониторинга и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище (стратегия „Европа 2020“, Национална програма за развитие на Република България „България 2020“).

Извършено беше актуализиране на показателите, измерващи развитието на информационното общество и бяха добавени нови променливи във връзка с динамичното развитие на информационните технологии и услуги.

През 2017 г. в регулярните изследвания на училищата и детските градини, пилотно бяха включени специализирани раздели, събиращи информация относно наличието на физкултурни салони и пригодени помещения за спорт. Методологията беше разработена съвместно с Министерството на младежта и спорта.

Приоритет 1.3. Разширяване на обхвата на предоставяните статистически продукти и услуги и активизиране на комуникацията с потребителите

Изпълнението на този приоритет включи редица дейности и мероприятия, целящи повишаване на статистическата култура на всички групи потребители, прилагане на иновативни подходи за представяне на статистическата информация, използване на средства за визуализация на данни и улесняване на потребителите при тяхното интерпретиране, превръщане на интернет пространството в основен източник за разпространение на статистически продукти и услуги и активна комуникация с потребителите.

През 2017 г. НСИ осъществи поредица от инициативи за повишаване на интереса към статистическата наука и практика, насочени предимно към по-младата аудитория - учениците от средното училище и студентите.

Наред с традиционните прессъобщения в сайта на НСИ бяха публикувани **инфографики**, поднасящи статистическата информация по оригинален и атрактивен начин. Широк отзвук сред потребителите (увеличаване на броя на посетителите на сайта, харесвания във фейсбук и отразяване в медиите) получи инфографиките, посветени на следните теми и събития през годината:

- Трифон Зарезан (производство, търговия и потребление на вино);
- 8 март - Международен ден на жената;
- 7 април - Световен ден на здравето;
- Население на България през 2016 година;
- Великден;
- 24 май - Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост;

- [15 септември - първият учебен ден в България;](#)
- [1 октомври - международен ден на кафето.](#)

В края на миналата и началото на 2017 г. НСИ осъществи новата си инициатива, предназначена за начинаещи потребители, които да придобият основни познания в областта на статистиката - **игра с понятия, използвани в статистиката**. За целта беше отпечатана колода с 52 карти, на половината от които бяха написани статистически понятия, а на останалите - дефиниции или илюстрации към понятията, като задачата беше да се намерят съответстващите си двойки карти. На най-добре представилите се участници бяха раздадени награди.

Националният статистически институт адаптира на български език и публикува на своя сайт **рубриката „Статистика за начинаещи“**, която е част от wiki базираната енциклопедия на Евростат - Statistics explained. България беше втората държава - членка на ЕС, след Нидерландия, която предостави на потребителите на статистически данни възможност да ползват рубриката на родния си език. Целта на „Статистика за начинаещи“ беше да направи статистиката по-разбираема и достъпна за по-широк кръг потребители чрез обяснение на данни и метаданни, както и на някои от използваните понятия и термини.

На **20 октомври 2017 г.** за втори път беше отбелязан **Европейският ден на статистиката**. С това събитие европейската статистическа общност цели да повиши осведомеността на европейските граждани относно значението, стойността и силата на официалната статистика. Празникът беше отбелязан с провеждането на конференция на високо равнище на тема „Сила, произтичаща от статистиката: данни, информация и знания“ в Брюксел (18 - 19 октомври). На конференцията България беше представена от заместник-председател на НСИ. Националният статистически институт отбеляза Европейския ден на статистиката с новата дигитална **публикация „Животът на жените и мъжете в Европа - статистически портрет“**, разработена от Евростат съвместно със статистическите служби на държавите членки и достъпна на 24 езика. Статистическата информация е поднесена по интересен начин чрез кратки текстове, графики и интерактивни инструменти за визуализация и разкрива различни страни от живота на европейците. По случай празника НСИ беше съорганизатор на научнопрактическата конференция на тема „Статистиката като наука и практика - традиции и съвременни измерения“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов и обяви официално Европейската олимпиада по статистика за ученици.

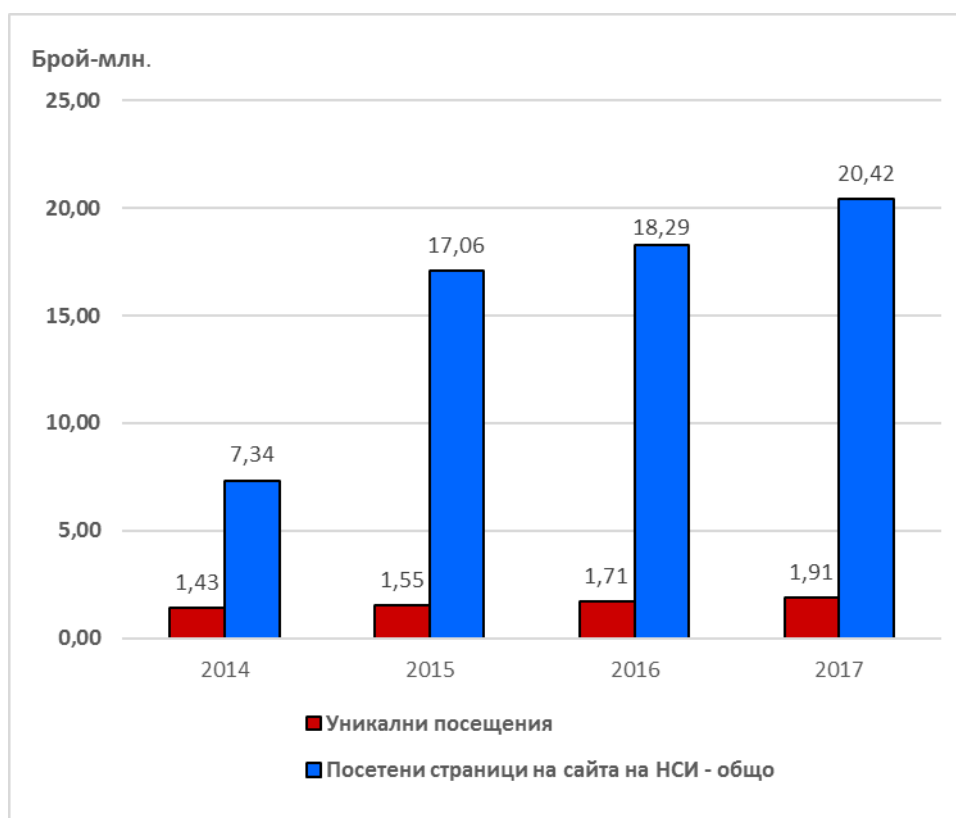
Фейсбук страницата „European statistics“ на Европейската статистическа система, стартирала в края 2016 г., се утвърди като един от най-търсените канали за комуникация с потребителите. Чрез нея се предоставя достъп до европейската статистическа информация по лесен и разбираем начин, споделят се инфографики, видеоклипове, дигитални публикации, викторини, използват се иновативни средства за разпространение на статистическата информация, разработена в рамките на ЕСС.

През 2017 г. посетените страници на сайта на НСИ са 20 423 341¹. Броят на уникалните посещения достигна 1 905 428 (фиг. 1), т.е. средно 6 570 посещения на ден. В деня с най-голямата посещаемост - 28 март 2017 г., бяха посетени 21 329 страници.

---

¹ Данните за посещаемостта на сайта и броя на публикуваните материали са към края на октомври 2017 година.

Фиг. 1. Посещения на сайта на НСИ

Към края на годината на разположение на потребителите на сайта бяха 1 455 динамични реда, 1 547 последни актуални данни, съответните метаданни и 708 методологични документа в 42 статистически рубрики на български и английски език. През годината бяха публикувани още 366 прессъобщения на български и английски език, 120 новини (65 на български и 55 на английски език), 2 версии на Единна класификация на административно-териториалните и териториалните единици, 49 конкурса, 50 списъка с допуснати/недопуснати кандидати за конкурс, 8 обществени поръчки, 6 публични покани и 1 търг.

През 2017 г. бяха публикувани 684 прессъобщения с регионални статистически данни, като броят на посещенията възлезе на 16 788.

За първи път на сайта на НСИ бяха публикувани и:

- „Общ показател на бизнес климата“ в рубрика „Бизнес наблюдения“;
- Регистри на служителите от териториалните статистически бюра, подали декларации по чл. 12, т. 1 и т. 2 от Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, в подрубрика „Структура“ на рубрика „За НСИ“. Към всеки регистър на служители е добавен PDF файл със сканирани подписани декларации от всеки служител;
- Информация за проектите по ОП „Добро управление“ в нова подрубрика на рубрика „Международно сътрудничество“, със създаден банер за бърза връзка на началната страница на сайта;
- Лиценз за използване на статистическата информация, произвеждана и разпространявана от Националния статистически институт, чрез който ясно се дефинират правилата, които потребителите на информация трябва да спазват при използването ѝ. Лицензът може да бъде свален в .pdf формат от сайта на НСИ.

През годината продължиха дейностите за уеднаквяване на съдържанието на българската и английската версия на сайта на НСИ.

През 2017 г. Националният статистически институт активно развива издателската си дейност, като публикува богата по обем и съдържание статистическа информация по

хармонизирана методология с Европейския съюз и в съответствие с високите европейски стандарти за надеждност, навременност и качество на статистическата информация. Съобразно Издателския план на НСИ на потребителите бяха предложени 23 публикации - печатни (с електронна версия на CD) и електронни, с общ тираж 30 090 броя. Повечето издания са двуезични - на български и английски език. В публикациите са включени данни на национално и регионално ниво, които характеризират населението, икономиката, околната среда, здравеопазването, образованието, културата, туризма и други важни отрасли. С издаваните публикации НСИ се стреми да отговори на очакванията и потребностите на държавните институции, бизнеса и цялото общество от обективна, полезна и качествена статистическа информация.

През годините основното издание на НСИ „Статистически годишник“ се утвърди като източник на детайлна информация на национално и регионално ниво за живота на българското общество и показва в пълнота демографското, социалното и икономическото развитие на България.

Публикацията „Статистически справочник 2017“ съдържа най-новите данни и отразява в числа цялото разнообразие и динамика в обществените процеси. Предназначена е за широк кръг потребители - държавни органи, неправителствени организации, студенти, кандидат-студенти и ученици, както и за широката общественост.

Всяка година НСИ издава рекламни дипляни и брошури, популяризиращи статистическите изследвания в различни социално-икономически области, както и Каталог на статистическите издания с информация за публикационната дейност през следващата година.

И през 2017 г. сп. „Статистика“ продължи установената традиция да публикува на страниците си разнообразни изследвания и анализи в подбрани статии и информации от известни български и чужди автори. Разглеждат се актуални теми, свързани със социално-икономическото развитие на България, както и теоретични и практически въпроси в областта на статистиката като наука.

За втора поредна година беше публикуван „Годишен отчет“ с фокус върху реализираните възлови задачи, вижданията на ръководния състав за изпълнението на основните приоритети на НСИ през 2016 г., както и мнението на различни поколения статистици относно възможностите за кариера в Института.

През годината дейността на **библиотеката** традиционно беше насочена към обогатяване на дигиталните информационни ресурси. Предоставянето на свободен и безплатен онлайн достъп до дигиталния архив беше сред основните приоритети. Продължи създаването на потребителски ориентирана дигитална база данни - бяха създадени и обработени 23 760 PDF дигитални страници. Беше публикувана колекция „Преброяване 1956“, както и предварителните резултати и резултатите по окръзи на колекция „Преброяване 1965“.

Сайтът на дигиталната библиотека беше обновен, като новият интерфейс дава възможност за търсене на български и английски език. Беше създадена нова рубрика „Знаете ли, че...?“, съдържаща любопитни факти от българската статистика.

Увеличението на годишния ръст на посещенията на потребителите с 44% показва, че дигиталната библиотека е все по-търсен източник на статистическа информация. Регистрирани бяха 13 022 посещения и работа с 52 221 дигитални страници.

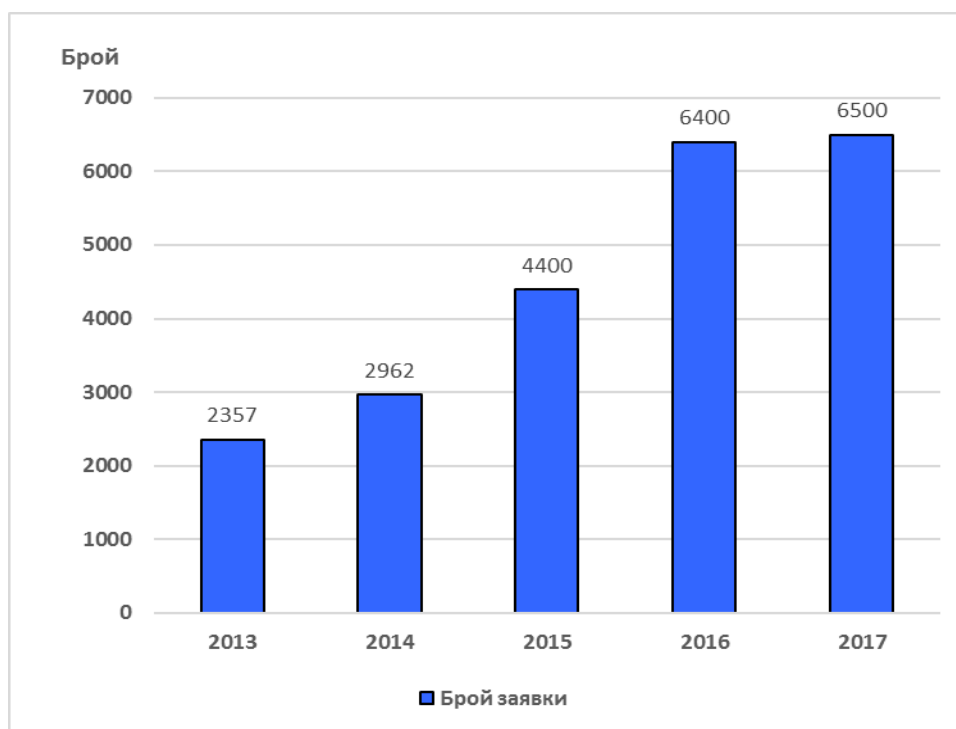
През отчетния период продължи конвенционалната библиотечна дейност: реализирани 175 посещения и използвани 422 библиотечни единици; продължиха националният и международният книгообмен.

През 2017 г. бяха удовлетворени исканията за статистическа информация по над 6500² еднократни заявки (фиг. 2).

---

² Броят на еднократните потребителски заявки е към края на октомври 2017 година

Фиг. 2. Еднократни потребителски заявки

През 2017 г. бяха обслужени 12 заявки за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели съгласно Правилника за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели на Националния статистически институт.

В Центъра за подпомагане на потребителите на европейска статистическа информация (ESDS Help Desk) - част от европейската мрежа от потребителски центрове, до края на септември са постъпили 21 запитвания - 20 чрез уеббазирания инструмент на Евростат (ASSIST) и едно на имейла на НСИ (10 стандартни и 8 нестандартни), от които 7 от търговски компании и 2 от публичния сектор, свързани с наличност и верификация на данни, както и с методологически и технически проблеми.

Приоритет 1.4. Създаване на условия за производство и интегриране на пространствена (геореферирана) информация със статистическа информация

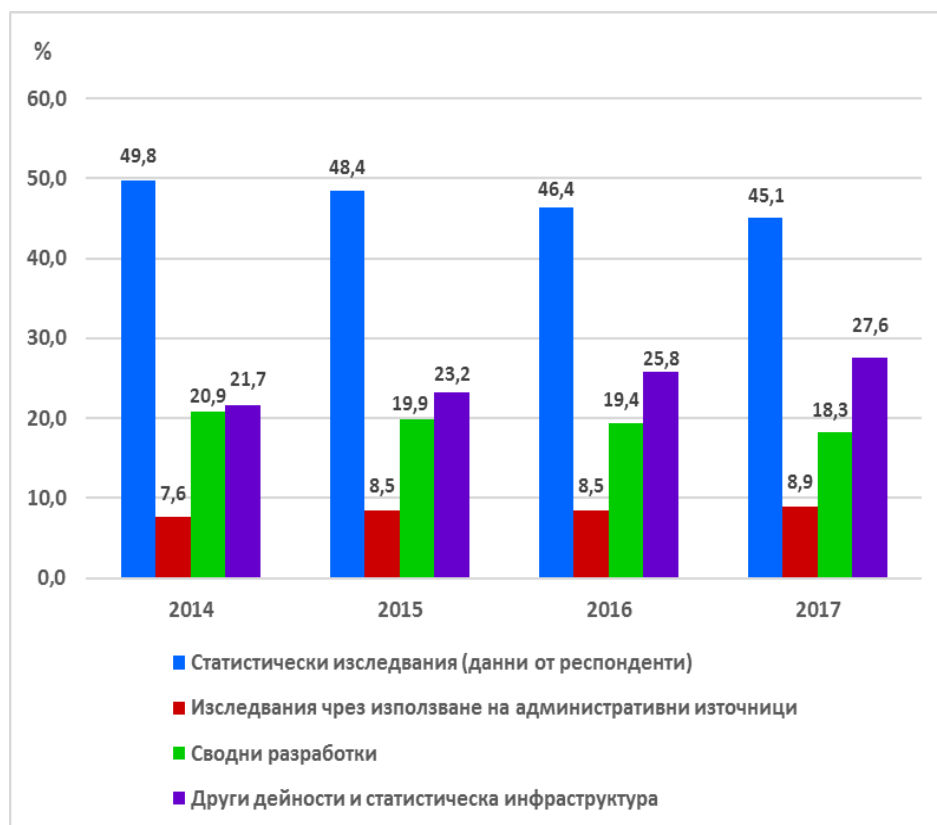
Националният статистически институт работи по своите ангажименти в областта на интегриране на статистическите данни, когато това е приложимо, с цел създаване на инфраструктура с многобройни източници на информация за предоставяне на пространствено-времеви анализ и за разширяване на използването и разпространението на регионална геореферирана статистическа информация.

II.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги

Приоритет 2.1. Разширяване на използването на административни регистри и информационни системи за статистически цели

През 2017 г. делът на изследванията, провеждани от Националния статистически институт, при които бяха използвани данни от административни източници, е 8.9% (фиг. 3).

Фиг. 3. Разпределение на статистическите изследвания, провеждани от НСИ, по вид съгласно Националната статистическа програма 2017

С цел повишаване на пълнотата и надеждността на информацията в изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ успешно бяха използвани данни от административни регистри (Национална агенция за приходите, Национален осигурителен институт и Агенция за социално подпомагане) и резултати от Годишното наблюдение на заетите лица, средствата за работна заплата и други разходи за труд на НСИ.

За подобряване на обхвата и качеството на статистическите данни за доходите през 2017 г. продължи използването на данни от Националния осигурителен институт за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и по месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата, получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване (регистър на обезщетенията). От Националния осигурителен институт се ползват и данните за осигурените лица. Информация от Агенцията за социално подпомагане за лицата, получаващи помощи, както и от **Националната агенция за приходите** за лицата, подали годишна данъчна декларация, беше използвана за допълване на липсваща информация за доходите и валидиране на данните в наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“.

В областта на статистиката на социалната защита по изследването „Интегрирана статистика на социалната защита“ (ESSPROS) от **Националния осигурителен институт** бяха предоставени данни за приходите и разходите по схеми от 01 до 06 (основен модул), както и данните за броя на бенефициентите по схеми и функции (модул на получателите на пенсии).

В областта на статистиката на престъпността и правосъдието усилията бяха насочени към разширяване на обхвата и подобряване на качеството на използваните данни от административен източник за производството на статистически данни на национално ниво.

В областта на бизнес статистиката с цел повишаване на пълнотата и надеждността на информацията в годишното статистическо изследване на предприятията бяха използвани данни от други изследвания на НСИ и административни регистри.

С оглед осигуряване на пълнотата и качеството на статистическите данни в областта на енергетиката бяха идентифицирани нови административни източници на информация.

Продължи доброто сътрудничество и осигуряването на административни данни за целите на изготвяне на енергийната статистика от: Агенция „Митници“, Национална агенция за приходите, Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“, Агенция за устойчиво енергийно развитие и Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“.

Продължи доброто сътрудничество и осигуряването на административни данни за целите на статистиката и сметките за околната среда с редица ведомства: Министерство на околната среда и водите (ПУДООС, Изпълнителната агенция по околна среда, Басейнови дирекции), Национален център по общественото здраве и анализи към Министерство на здравеопазването.

През годината **Информационна система „Инфостат“** продължава да бъде надежден източник на данни за всички групи потребители на статистическа информация. Във връзка с Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета, влязъл в сила от 1 юли 2016 г., относно „Електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар“ системата беше актуализирана за работа с новите квалифицирани удостоверения за квалифициран електронен подпис за крайни клиенти. **Регистрираните посещения** на ИС „Инфостат“ през годината са **65 399**.

За постигане на ефективен и сигурен обмен на данните при взаимодействието с други институции (Агенция „Митници“, НАП и НОИ), поддържащи регистри и административни източници, използвани за статистически цели, беше създадена постоянна свързаност на ниво бази данни през единната електронна съобщителна мрежа.

Приоритет 2.2. Използване на иновативни ИКТ и средства за събиране на първични данни

През годината продължи разработването и внедряването на нови информационни системи и уеббазирани приложения за нуждите на различни статистически изследвания в НСИ.

Извършена беше актуализация на **Информационна система „Бизнес статистика“**, свързана с дефиниране на 15-те статистически изследвания в областта на структурната бизнес статистика, включени в ИСБС за 2017 г., включване в тях на нови формуляри или с промяната на вече съществуващи формуляри. През 2017 г. продължи да функционира изграденият от НСИ и НАП единен вход за подаване на годишните отчети за дейността, т.е. предприятията имаха възможност да подават годишния си отчет за дейността на едно място - онлайн в ИСБС. За тази цел беше разработено техническо задание за включване на нова функционалност в ИСБС за подаване на коригиращ годишен отчет за дейността на нефинансовите предприятия, съставлящи баланс по електронен път. Целта е да бъде предоставена възможност на респондентите за отчетната 2017 г. да извършват при необходимост корекции в системата, което ще допринесе за намаляване на хартиения документооборот.

Разработени бяха алгоритми и процедури за извличане на данни от **Информационна система „Външна търговия“** за правните единици, извършили износ в рамките на референтната година и данни за заетостта, предоставени от НОИ. Разработен беше и алгоритъм за сравнение на данните от ДДС декларациите с оборота на предприятията.

През 2017 г. беше извършена актуализация на някои подсистеми от **Информационна система „Краткосрочна бизнес статистика“**, с цел изчисляване на

необходимите краткосрочни показатели, в съответствие с изискванията в предстоящия за въвеждане нов Рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (FRIBS). Бяха усъвършенствани съществуващите приложения. ИСКБС предоставя по-лесен и удобен начин за онлайн предоставяне на месечната и тримесечната информация от отчетните единици, включени в извадките. Използването на ИСКБС допринася както за повишаване на качеството на краткосрочната информация чрез вградения аритметичен и логически контрол, така и за намаляване на натовареността на респондентите.

През 2017 г. беше внедрена и **Информационна система „Макроикономическа статистика“**, която понастоящем е в период на редовна експлоатация.

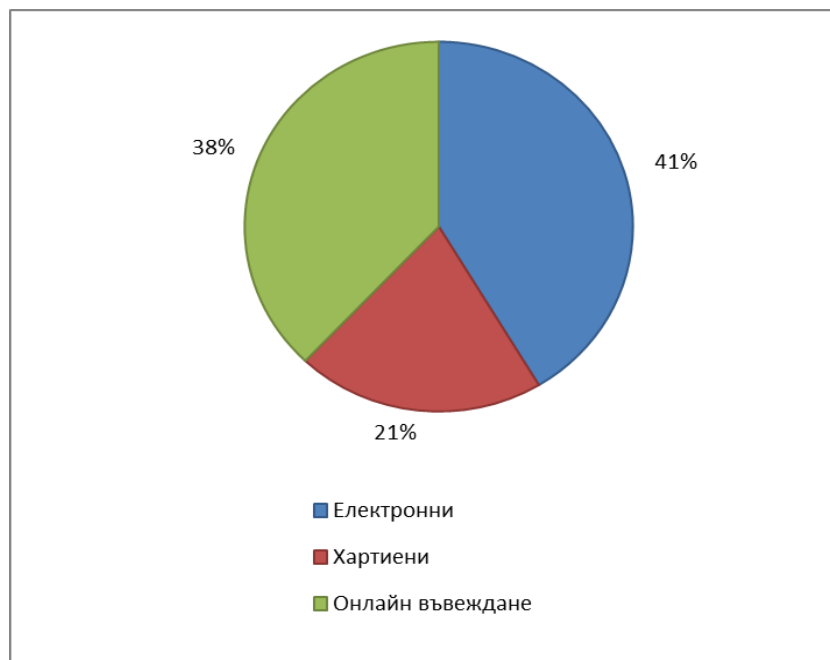
В областта на статистиката на правосъдието и престъпността беше разработен формуляр „Противообществени прояви“ с цел улесняване на респондентите, облекчаване на процеса на обработка и повишаване на качеството на статистическите данни.

През годината беше разширено използването на таблети и мобилни устройства за събиране на първични данни. Като част от дългосрочната стратегия за използване на нови технологии за ускоряване и улесняване на процесите по събиране и обработка на данни и осигуряване на добро качество в областта на демографската и социалната статистика бяха използвани електронни устройства за събиране на информация за целите на наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“.

Разработването на **уебприложения** улесни и ускори работата по въвеждане и контрол на данните и съкрати сроковете по предоставяне на резултативните статистически данни. Приложенията осигуряват както лесен и удобен начин за въвеждане на данните, така и текущ контрол по време на въвеждането на данните, а също и общ контрол на всички въведени данни. В приложенията са разработени удобни справки за следене на състоянието на въведените данни, за броя на отговорилите респонденти и други. Приложенията се използват както от служителите на НСИ, така и от респондентите. За нуждите на различни статистически изследвания в НСИ бяха разработени и внедрени **нови уебприложения** в областта на статистиката на селското стопанство, статистиката на околната среда, статистиката на образованието и културата, статистиката на здравеопазването, статистиката на условията на живот, структурната бизнес статистика и демографската статистика: „Лечебни и здравни заведения“, „Цени и индекси на фуражи“, „Цени и индекси на минерални торове“, „Цени и индекси на ветеринарномедицински продукти“, „Цени и индекси на производител в селското стопанство“, „Цени и индекси на биопроизводител в селското стопанство“, „Цени и индекси на посевен и посадъчен материал“, „Районни отоплителни и охладителни системи“, „ESPROSS - подобряване на статистиката на социалната защита“. В областта на статистиката на външната търговия НСИ предостави на потребителите възможност за интерактивни справки чрез уеббазирано приложение за достъп до многомерни бази данни.

През 2017 г. **79% от изследванията**, провеждани от Националния статистически институт, при които се събираха данни от респондентите, **бяха онлайн въвеждани и базирани на електронни въпросници** (фиг. 4).

Фиг. 4. Дял на електронните въпросници за статистическите изследвания, провеждани от НСИ, при които се събират данни от респондентите

Във връзка с текущи промени в европейското законодателство усилията през 2017 г. бяха насочени към подобряване на системата за събиране на данни, разработване на нов инструментариум и актуализиране на действащия статистически инструментариум за месечните, шестмесечните и годишните изследвания.

Приоритет 2.3. Внедряване на системен подход за управление и контрол на качеството в НСС

Стабилното управление на качеството на европейската статистика е приоритетно направление в развитието на Европейската статистическа система. Управлението на качеството на европейската статистика изисква всички държави членки ефективно да прилагат законодателството в областта на статистиката и принципите на Кодекса на европейската статистическа практика.

През 2017 г. беше извършен вторият годишен мониторинг относно изпълнението на „План за действие по изпълнение на препоръките от Партньорската проверка в НСИ“.

Във връзка с внедряването на Системата за управление на качеството съгласно ISO 9001 на регионално ниво бяха осъществени следните дейности:

- Проведено специализирано обучение за вътрешни одитори по качеството от ТСБ и Отдели „Статистически изследвания“ съгласно стандарта ISO 9001:2015.
- Извършен вътрешен одит и реализирани препоръки за корекции на внедрен инструмент за Системата за управление на качеството на регионално ниво.
- Извършен външен сертификационен одит, в резултат на който всички ТСБ получиха сертификат за качеството на електронните услуги съгласно стандарт ISO 9001:2015.

На национално ниво, в рамките на СУК ISO 9001:2015 съгласно ISO 9001:2015, беше проведен регулярен вътрешен одит и външен ресертификационен одит за качеството на електронните услуги в НСИ.

Усилията в областта на краткосрочната бизнес статистика бяха насочени към по-нататъшно методологическо развитие и подобряване на качеството на данните. През 2016 г. продължи работата по оценка, подобряване на качеството и поддържане на съпоставимостта на динамичните редове, които са сред основните предимства на

краткосрочната бизнес статистика. Продължава работата по актуализиране на извадките от фирми с цел осигуряване на достатъчна представителност и отразяване на промените в структурата на нефинансовите предприятия.

През годината НСИ продължи да разработва и да предоставя на Евростат **доклади за качеството** за статистическите изследвания, вкл. доклади за качеството според Европейската стандартна структура (ESQRS) в рубрика „За потребителите“ и в новосъздадените раздели „Доклади за качество“ към статистическите области на сайта на НСИ. Бяха разработени и предоставени следните доклади за качество:

- В областта на демографската и социалната статистика бяха изготвени и предоставени на Европейската комисия, необходимите годишни доклади по качеството в областта на демографската статистика, статистиката на доходите и условията на живот, статистиката на образованието, здравеопазването и разрешенията за пребиваване, както и за извънредните извадкови изследвания „Изследване на образованието и обучението на възрастни“ и „Наблюдение на продължаващото професионално обучение на заетите лица“.
- В областта на макроикономическата статистика бяха предоставени данни за брутния национален доход за периода 2002 - 2016 г., придружени със съответния доклад по качеството.
- В областта на статистиката на растениевъдството беше разработен и изпратен на Евростат доклад за качеството на информацията.
- Годишни доклади за качеството на данните в областта на статистиката на икономическите сметки за околната среда.
- Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 995/2012 и на Регламент (ЕС) №859/2013 на Европейския парламент и на Съвета бяха разработени доклади за качеството на данните за научноизследователската и развойна дейност за 2015 г. и за използването на ИКТ от домакинствата и предприятията през 2017 г. и бяха предоставени на Евростат посредством специализиран формат ESQRS за онлайн попълване на метаданни и отчет за качеството.
- В съответствие с ESQRS 2.0 - препоръка № 7 от Партньорската проверка бяха разработени доклади за качеството на данните за НИРД, за бюджетните разходи за НИРД, за иновациите и за използването на ИКТ от домакинствата и предприятията и бяха качени на сайта на НСИ.

II.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на Националната статистическа система

Усъвършенстването при разработването, производството и разпространението на статистическа информация за потребителите, заложено като водеща цел в развитието на Националната статистическа система, е невъзможно без участието на ключовия организационен ресурс, а именно човешкият. В този смисъл повишаването на квалификацията, гъвкавостта и капацитета на служителите на НСИ е важна предпоставка по пътя към успешната реализация на поставените приоритети в Стратегията за развитие на НСС на Република България през периода 2013 - 2017 година. Неслучайно в процеса на разработване на Годишния план за специализирано обучение на служителите на НСИ през 2017 г. бяха взети под внимание специфичните потребности, свързани с развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите изследвания чрез въвеждане на допълнителни модули и показатели.

Във връзка с гореизложеното бяха предвидени общо 27 обучения към обучаващи институции в ЕС (табл. 1), които да подпомогнат развитието на партньорство и сътрудничество с други статистически служби, посредством обмен на добри практики и опит.

1. Обучения, семинари и курсове на служители на Националния статистически институт през 2017 година

Обучения, семинари, курсове	(Брой)	
	Проведени обучения, семинари, курсове	Обучени служители
Обучения по Европейската програма за обучение на статистици	27	30
Семинари, свързани с модернизиране на изследванията в Националната статистическа програма	24	313
Семинари за повишаване на професионалния капацитет на експертите в НСИ	9	273
Семинари по европейски проекти	1	38
Обучения по предстоящото председателство на Съвета на ЕС	7	11
Други курсове и обучения извън Годишния план за обучение	10	60
Задължително обучение към Института по публична администрация	41	41
Общо	119	776

Обученията допринесоха за производство на статистически данни с високо качество и в съответствие с международните стандарти, което означава международно сравними и надеждни данни. Обученията бяха в областта на националните сметки, комбинирането на данни от различни източници, внедряването на ИТ инструменти, финансовата статистика и енергийните сметки.

През годината бяха проведени 24 семинара, свързани с модернизиране на изследванията в Националната статистическа програма, в които взеха участие общо 313 служители от Централното управление на НСИ и отделите в ТСБ.

В областта на бизнес статистиката като приоритетни тематични направления в хода на семинарите бяха набелязани модернизирането на Интрастат, провеждането на изследвания за използване на ИКТ и е-търговия от предприятията, както и подобряване на обхвата и качеството на първичните данни от предприятията от строителството, промишлеността, транспорта, търговията и услугите.

В областта на макроикономическата статистика семинарите бяха свързани с методологически въпроси за подобряване на данните на националните сметки и усъвършенстване на изследванията на селското и горското стопанство през 2017 година. Беше засегната и темата за потреблението на енергийни продукти в домакинствата.

В областта на демографската и социалната статистика, обученията бяха свързани с внедряване на „Модул 2017 Здраве и здравето на децата“ в изследването „Статистика на доходите и условията на живот EU-SILC“ и внедряване на нови цели променливи (core variables) в Наблюдението на домакинските бюджети, както и беше проведено обучение на регионалните здравни инспекции във връзка с внедряване на нови методи за събиране на данни в областта на статистиката на здравеопазването.

Останалата част от семинарите за повишаване на професионалния капацитет се изразяваха в разглеждането на актуалните моменти и практиката на прилагане на Закона за обществените поръчки и работа със специализирани статистически продукти.

В проведените семинари за повишаване на професионалния капацитет бяха обучени общо 273 служители.

Участието на НСИ в изпълнението на европейски проекти по развитието на статистическите методи и провеждането на нови изследвания беше определящо за предвиждането в Годишния план на обучения по проекти. В резултат на това бяха обучени 38 служители.

В контекста на предстоящото Българско председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. и във връзка с изпълнението на приоритет 3.4 от Стратегията за развитие на НСС, изразяващ се в утвърждаването на НСС като активен член на ЕС и международната статистическа общност, бяха проведени седем обучения. По организацията им взеха участие Министерството на външните работи и ИПА. В целевата група бяха включени висши държавни служители и ръководството на НСИ. Във фокуса на обученията бяха процесът на преговорите и техниките за воденето им, комуникационните умения, институционалната рамка на ЕС в контекста на председателството, справянето с процедурите по време на председателството и други.

Служителите на НСИ се включиха и в различни курсове извън Годишния план за обучение през 2017 година. Тези курсове бяха насочени предимно към административното обслужване и дейността на общата администрация. Това може да се обясни с факта, че организатор на голяма част от курсовете беше Институтът по публична администрация в изпълнение на проект „Изграждане на капацитет на ИПА за изследвания, обучение и приложение на иновативни европейски практики в доброто управление“.

Много ползотворно беше и сътрудничеството на НСИ с Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи към Министерството на труда и социалната политика при споделянето на добри практики в управлението на човешките ресурси и прилагането на съответната нормативна уредба в различните администрации.

Направеният до момента анализ по отношение на повишаването на професионалния и организационния капацитет в НСИ би бил непълен, ако не бъде описана и една по-специална група обучения, а именно тези на назначените за първи път на държавна служба служители. В Закона за държавния служител провеждането им е регламентирано като задължително³. Целта на тези обучения е да подпомогнат усвояването на нови роли и отговорности, гарантиращи по-бързата и успешна адаптация в държавната администрация.

През 2017 г. бяха проведени задължителни обучения от Института по публична администрация както за държавни служители на експертни длъжности - 41 участници от Централно управление и отдели в ТСБ, така и за държавни служители на ръководни длъжности - трима участници от ЦУ.

Приоритет 3.1. Създаване на мотивираща работна среда и развитие на професионалния капацитет на служителите в НСС

При динамично променящите се условия на пазара на труда развитието на персонала е много важна предпоставка за изпълнението на организационните цели и задачи. Не по-малко предизвикателство е търсенето и наемането на таланти. Причината за това е разминаването между знанията, уменията и опита, които кандидатите се очаква да притежават и това, което те демонстрират на практика.

Преодоляването на този дисбаланс е възможно със съвместните усилия на академичната общност и работодателите. НСИ е добър пример в това отношение. В

³ Чл. 35б от ЗДСл (1) На задължително обучение подлежат постъпилите за първи път на държавна служба, както и назначените за първи път на ръководна длъжност държавни служители. Органът по назначаване е длъжен да представи в Института по публична администрация списък на лицата в едномесечен срок от встъпването им в длъжност.

изпълнение на Приоритет 3.5 от Стратегията за развитие на НСС на Република България през периода 2013 - 2017 г. НСИ ежегодно привлича стажанти от различни университети (Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Университет за национално и световно стопанство, Стопанска академия „Димитър А. Ценов“).

Участието на студентите в организирани стажове/практически обучения им даде възможност да се запознаят отблизо с начина на работа в НСИ, придобивайки ценни трудови навици и умения. От друга страна, те видяха практическото приложение на натрупаните до момента знания и успеха да изградят ценни професионални контакти с менторите си.

През 2017 г. в НСИ бяха приети общо 25 младежи (табл. 2).

2. Проведени стажове в Националния статистически институт

Висше учебно заведение/организация	Проведени стажове
Университет за национално и световно стопанство - София	23
Софийски университет „Св. Климент Охридски“ - София	1
Букурещки университет за икономически науки - Румъния	1
Общо стажанти	25

Времетраенето на стажовете беше различно в зависимост от потребностите на студентите. Най-дългият стаж продължи един месец и беше организиран съвместно с Министерски съвет (Програма за летни студентски стажове в държавната администрация). Различното тук беше, че първоначалният етап от кандидатстването, както и последващото администриране на програмата, се осъществи с помощта на онлайн платформа.

Във връзка със стимулирането на младежката заетост в НСИ беше успешно осъществен и Компонент 1 от програма „Старт на кариерата“. В целевата група попаднаха лица до 29-годишна възраст, които не притежават стаж по завършената специалност. Вследствие на извършен подбор бяха назначени 8 младши експерти по трудово правоотношение за период от 9 месеца, от тях един в ЦУ и седем в отделите в ТСБ. След приключване на програмата част от младежите получиха шанс за постоянна реализация в НСИ.

Приоритет 3.2. Адаптиране на организацията на работа в НСС към новите информационни и комуникационни технологии

През 2017 г. беше внедрена видеоконферентна връзка между Централното управление на НСИ, ТСБ - Североизток и Учебно-квалификационен център „Сливек“. Предвидено е изграждане на подобни връзки и с останалите ТСБ.

През годината беше използвана възможността за отдалечена работа на служителите при спазване на всички изисквания за сигурност.

Беше осигурена единна среда за разпечатване, размножаване и сканиране за нуждите на ЦУ на НСИ, с което беше повишено качеството на предоставените услуги.

Усъвършенствано беше използването на аналитичните платформи за обработка на статистически данни SPSS и SAS, като те се превръщат в основно средство за обработка на статистическа информация.

Приоритет 3.3. Взаимодействие и партньорство между институциите от НСС и потребителите

С цел повишаване на ефективността, постигане на оптимална организация и координация при взаимодействието с институциите и по-ефективното изпълнение на определените функции и задачи НСИ, органите на статистиката и другите държавни институции продължиха съвместната работа по сключените споразумения през 2017

година.

През януари Националният статистически институт и Министерството на земеделието, храните и горите подписаха Споразумение за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация.

През май беше актуализирано споразумението с Българската академия на науките, а през юни беше подписан и Анекс към споразумението с Института за изследване на населението и човека към БАН.

През септември беше подновено споразумението за сътрудничество и стратегическо партньорство със Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов.

През октомври НСИ сключи ново споразумение и с Агенцията по геодезия, картография и кадастър поради промени в Закона за кадастъра и имотния регистър.

Служители от НСИ участваха активно в работата на Комитета за наблюдение на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 - 2020 година.

В областта на статистиката на транспорта продължиха усилията за постигане на по-ефективно взаимодействие със следните ведомства, първични данни от които бяха използвани за производството на официална статистическа информация:

- Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за дейността на гражданското въздухоплаване в Република България;
- Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за дейността на морските и речните пристанища;
- Министерство на вътрешните работи:
  - Главна дирекция „Национална полиция“ - данни за пътнотранспортните произшествия, убитите и ранените лица; данни за регистрираните моторни превозни средства;
  - Дирекция „Комуникационни и информационни системи“ - данни за регистрираните моторни превозни средства, необходими за провеждане на извадковото изследване на товарния автомобилен транспорт.
- Национална агенция „Пътна инфраструктура“ - данни за републиканската пътна мрежа по клас на пътя и вид на настилката;
- Национална компания „Железопътна инфраструктура“ - данни за дължината на железопътните линии - общо за страната и по региони;
- ИА „Автомобилна администрация“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията - данни за лицензираните превозвачи на пътници и товари за вътрешни и международни превози; данни за броя на лицензираните таксиметрови превозвачи и притежаваните от тях автомобили.

Приоритет 3.4. Утвърждаване на НСС като активен член на Европейската статистическа система и международната статистическа общност

Участие на НСИ в Европейската статистическа система

Националният статистически институт активно участва във всичките четири редовни заседания на Комитета на Европейската статистическа система.

През 2017 г. бяха изготвени осем рамкови позиции по точките по комитологията от дневния ред на заседанията на Комитета на Европейската статистическа система, които съгласно Постановление на Министерския съвет № 85/2007 г. бяха съгласувани в Работна група 12 „Статистика“ и одобрени от Съвета по европейските въпроси.

Националният статистически институт, представляващ Работна група 12 „Статистика“, редовно участва в регулярните заседания на Съвета по европейските въпроси, където се разглеждат позициите на Република България, свързани със задълженията ѝ, произтичащи от членството на страната в Европейския съюз.

През март НСИ участва и в семинар на генералните директори относно приоритетите на ЕСС след 2020 г. в гр. Слиема, Малта, организиран в рамките на Малтийското председателство.

През септември председателят на НСИ участва в 103-тата Конференция на ръководителите на националните статистически институти в Европа (DGINS) в Будапеща, Унгария. Темата на конференцията беше „Статистика на миграцията“, на която присъстваха и представители на държавите кандидатки.

През отчетния период 73 експерти на НСИ участваха в заседанията на работни и целеви групи на Евростат, разработващи стратегически документи, законодателни актове и нови методологии в отделните статистически области.

- 39 експерти участваха в международни семинари и конференции.
- 60 български експерти и 24 чужди участваха в международни срещи по проекти.
- НСИ изпрати 27 експерти на обученията от общо 60 предлагани курса в Европейската програма за обучение в областта на статистиката за 2017 година. Всички обучения завършиха успешно.

Подготовка за Българското председателство на Съвета на ЕС

През 2017 г. председателството на Съвета на Европейския съюз беше поето от Малта и Естония (Малтийско и Естонско председателство). Проведени бяха общо четиринадесет заседания на Работна група „Статистика“ към Съвета, от които седем по време на Малтийското председателство и седем по време на Естонското. НСИ участва в процеса на вземане на решения в областта на статистиката чрез командироване на свои представители в заседанията на този подготвителен орган на Съвета на ЕС.

По време на Естонското председателство (юли - декември 2017 г.) бяха отворени три нови досиета, по които бяха изготвени рамкови позиции:

- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно хармонизирането на brutния национален доход по пазарни цени (Регламент за БНД) и за отмяна на Директива 89/130/ЕИО, Евратом на Съвета и Регламент (ЕО, Евратом) № 1287/2003 на Съвета;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката за железопътния транспорт (преработен текст);
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката за превода на товари по вътрешни водни пътища (кодифициран текст).

През януари НСИ участва в семинар на Европейската статистическа система в рамките на Малтийското председателство и на третия работен пакет от ESS.VIP проект DIGICOM („Digital communication, User analytics and Innovative products“) на тема „Разпространение на официалната статистика като open data“ в гр. Валета, Малта.

Обученията за екипа на председателството, организирани от Националния център в партньорство с Постоянното представителство на Република България към ЕС и Генералния секретариат на Съвета на ЕС, са в изпълнение на Мярка 6 „Организиране и провеждане на обучения, предоставяни от Генералния секретариат на Съвета на ЕС“ от Плана за подготовка на Българското председателство на Съвета на ЕС през 2018 година.

За всеки член от екипа на председателството имаше предписание за задължителни курсове за обучение, съобразени с неговата позиция в екипа. Особено внимание се отделяше най-вече за членовете на ФГ 5 и 6 или за председателите и заместник председателите на работна група към Съвета на ЕС.

През януари в Постоянното представителство на Република България към Европейския съюз в Брюксел беше проведено първото обучение на Генералния

секретариат на Съвета на ЕС за председателите и зам.-председателите на РГ от ФГ 5 на екипа на председателството с участието на един от заместник-председателите на НСИ и член на ФГ 5.

Проведените семинари бяха последвани от серия семинари в София, насочени към председатели и заместник-председатели на подготвителните органи на Съвета на ЕС, състояли се в периода от март до юни 2017 година. От страна на НСИ в работата взе участие председателят на НСИ като член на ФГ 5.

През февруари Националният център по подготовката и провеждането на Българското председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. организира в София първите семинари от обучителната програма на Генералния секретариат на Съвета на ЕС за екипа на председателството. Обученията бяха предназначени за координатори и в тях бяха поканени да участват както екипите на основните хоризонтални структури по координационните въпроси на председателството - Националният център по подготовката и провеждането на Българското председателство на Съвета на ЕС през 2018 г., дирекция „Координация по въпросите на ЕС“ към администрацията на МС и представители на дирекции на Министерството на външните работи, така и по двама представители с координираща функция от всички централни институции. В рамките на двата еднодневни семинара бяха обучени около 100 служители от българската администрация. От НСИ участваха двама служители.

Лектори на всички семинари бяха служители от Генералния секретариат на Съвета на ЕС, които представиха разнообразие от теми от интерес на целевата група като: ролята на ротационното председателство на Съвета на ЕС и подготовката на България за него, ролята и функциите на Генералния секретариат на Съвета на ЕС в подпомагане на оперативната работа на председателството, основни планови инструменти на председателството, необходимостта от координация между София и Брюксел, процедурните правила на Съвета на ЕС, документацията на ЕС и други.

Въз основа на добрата координация между Националният център и екипа на обучението на Генералния секретариат на Съвета семинарите преминаха много успешно. И двете страни - лектори и участници, отчетоха високия професионализъм в организацията на проведените семинари. Лекторите изразиха своите отлични впечатления от целевите групи, техните въпроси и изразения интерес към успешната подготовка на Българското председателство. Обучаваните служители споделиха своето позитивно мнение за високото ниво на компетентност и споделения практически опит от служителите на Генералния секретариат на Съвета на ЕС.

В контекста на предстоящото Българско председателство на Съвета на ЕС в средата на октомври в София беше проведен международен семинар на тема „Европейската статистическа система - провеждане на председателството на Съвета в рамките на ЕСС“. Целта на семинара беше запознаване на екипа по председателството на ЕС с подготовката, провеждането на заседания и ръководене на работните групи. Лектори бяха двама служители от Статистическата служба на Дания, специализирали се в провеждане на курсове в държави членки, преди ротационното председателство на тяхната страна на Съвета на ЕС. Последните два курса бяха проведени в Малта и Естония. В семинара участваха екипът за председателството на НСИ, експерти от Министерството на земеделието, храните и горите, НАП и Българската народна банка, председателят и директорът на дирекция „Европейски въпроси и международно сътрудничество“ от статистическия институт на Румъния, служители от дирекция „Международни отношения“ на статистическата служба на Австрия. Целта на обучението беше запознаване на участниците с подготовката и провеждането на заседанията, с институционалния и процедурния контекст като основа при председателството на Съвета на ЕС и при ръководене на работните групи. Във фокуса на вниманието бяха цялостният процес на председателството на Съвета на ЕС и предизвикателствата пред екипите. В работна група „Статистика“ на Съвета бяха проведени ролеви игри за председателстване и участие.

Заместник-председател на Работна група В.8 „Статистика“ към Съвета на Европейския съюз е заместник-председател на НСИ, който съвместно със служител на Института, определен за координатор за Българското председателство на същата РГ, представи страната ни при приемането на ротационното председателство в областта на статистиката на триото Естония - България - Австрия от триото Нидерландия - Словакия - Малта. Церемонията за предаване на председателството, на която присъстваха и представители на Европейската комисия (Евростат), се състоя на 27 юни в Малта.

В края на октомври 2017 г. ръководството на НСИ взе участие в неформална среща на председателското трио Естония - България - Австрия по теми от дневния ред на председателството на Съвета на ЕС.

Засилване на сътрудничеството в рамките на международни организации в областта на статистиката

Председателят на Националния статистически институт взе участие в 48-ата редовна сесия на Статистическата комисия на Организацията на обединените нации, проведена през март в централата на ООН в Ню Йорк. На форума бяха обсъдени редица теми от глобално значение за развитието на статистиката в световен мащаб.

В края на април в Париж, Франция, беше организирано 14-тото заседание на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, на което присъства един от заместник-председателите на Националния статистически институт. Визитата продължи и с участие в 65-ата пленарна сесия на Конференцията на европейските статистици.

През юни 2017 г. председателят на НСИ участва в съвместен семинар на Статистическата комисия на ООН и Евростат относно прилагане на архитектурата за общата статистическа продукция (Common Statistical Production Architecture - CSPA), проведен в гр. Женева, Швейцария.

Засилване на регионалното сътрудничество

През периода септември - началото на октомври 2017 г. Националният статистически институт **за първи път организира обучение** на 24 млади специалисти от статистическите служби на Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Република Молдова и Украйна. Обучението беше реализирано в рамките на програма „Българска помощ за развитие“ („Изграждане на административен капацитет и демократични институции“) на Министерството на външните работи на Р България. Целта на програмата е оказване на подкрепа за укрепване на институционалния и административния капацитет на страните партньори от Западните Балкани и Черноморския регион. Темата на обучението беше „Въведение в теорията и организацията на статистическите изследвания“. Организатори на обучението бяха дирекция „Методологично-учебен център“ на НСИ и Център за статистически изследвания към Университета за национално и световно стопанство. Обучението беше проведено в Учебно-квалификационния център „Сливек“ на НСИ и Учебно-оздравителния център на УНСС в с. Равда. По време на обучението участниците бяха запознати с практическите аспекти на провежданите в България статистически изследвания в областта на демографската, макроикономическата и бизнес статистиката, както и с някои нови методи за събиране на данни, в това число т.нар. Big Data.

През годината бяха организирани две **посещения с цел обучение**:

- В края на май НСИ беше домакин на посещение с цел обучение на експерти от статистическата служба на Хърватия. Целта на срещата беше представяне на българския опит в областта на електронното преброяване. Българските експерти запознаха хърватските си колеги с подготовката, организацията и провеждането на е-Преброяването през 2011 година.

- През ноември НСИ беше домакин на посещение с цел обучение (в рамките на Многонационална програма за сътрудничество в областта на статистиката IPA 2014) на експерти от статистическата служба на бившата югославска република Македония. Целта на обучението беше запознаване на македонските статистици с Националната статистическа система на България и българския опит в областта на управлението на качеството в НСИ.

Участие на НСИ в европейски проекти

Националният статистически институт продължи успешно да изпълнява задачите, свързани с участието в проекти на Европейската комисия, както и в проекти на двустранна и многостранна основа със статистическите служби на държавите - членки на ЕС, при внедряването на проекти по програми на ЕК в страните от Западните Балкани, Европейската политика за добросъседство и Източното партньорство. През 2017 г. НСИ успешно приключи изпълнението на **14 проекта**, финансирани с целеви субсидии от Европейската комисия и съфинансирани от държавния бюджет в областта на макроикономическата статистика, демографската и социалната статистика, бизнес статистиката и многоотрасловата статистика. През годината НСИ кандидатства и сключи договори с Европейската комисия за **22 нови проекта**, които е предвидено да се изпълняват през периода 2017 - 2020 година. Проектите са включени в Годишната програма на Евростат за 2017 г. и са в изпълнение на Регламент (ЕС) № 99/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 година.

През 2017 г. продължи изпълнението на двегодишния **туининг проект AZ/14/ENP/ST/32** „Подкрепа за Държавния статистически комитет в хармонизирането на Националната статистическа система на Република Азербайджан в съответствие с европейските стандарти“, в който НСИ участва като младши партньор на Федералната статистическа служба на Германия (DESTATIS). Бяха реализирани 16 експертни мисии с участието на 21 експерти от НСИ. Туининг проектът приключи в края на ноември със заключителна конференция в Баку, Азербайджан, като беше дадена много висока оценка за работата на българските експерти по всичките пет компонента. В рамките на проекта НСИ беше домакин на петдневно посещение с цел обучение на служители от Държавния статистически комитет на Република Азербайджан. Темата на обучението беше „Модернизация на Националната статистическа система чрез институционално реструктуриране, обмен на практиката на България“. Основната цел на визитата беше запознаване на експертите с институционалната реформа, проведена в НСИ през 2015 г., и нейното влияние върху качеството на статистическите изследвания в териториалните статистически бюра и с внедряването на стандарта за качество ISO 9001:2015 на регионално ниво.

През 2017 г. Националният статистически институт участва като партньор и в два проекта в рамките на **транснационални програми**:

- Проект „Подобряване на институционалния капацитет и насърчаване на сътрудничеството за справяне с въздействието на транснационалната младежка миграция (YOUMIG)“ стартира в началото на годината и се реализира в рамките на програмата за Дунавския регион (Interreg - Danube Transnational Programme - ERDF), като е насочен към оценка на младежката миграция и измерване на благосъстоянието на младите хора от региона. Продължителността на проекта е 30 месеца. Партньори по проекта са органи на местната власт, научни институти, университети и статистически служби от осем страни - Унгария, Австрия, България, Германия, Румъния, Словакия, Словения и Сърбия. Водещ партньор е Унгарската централна статистическа служба. Проектът YOUMIG има за цел да насърчи развитието на управлението на местно ниво и да подпомогне общините за справяне с предизвикателствата, свързани с младежката миграция, чрез подобряване на обхвата на данните за миграцията и обмен на знания на

транснационално ниво. YOUMIG включва шест работни пакета: Управление; Комуникация; Качествен анализ - концептуален преглед и работа на терен; Количествен анализ (данни и индикатори, анкетно проучване); Пилотни действия (минипроекти за младите мигранти, създаване на екип за миграцията в общините) и Изготвяне на стратегии. Националният статистически институт участва в изпълнението на дейностите по всички работни пакети.

- Проект „Повишаване на иновационния капацитет на малките и средните предприятия“ (SME Innovation Capacity Boost - **SMEInnoBoost**), който се реализира в рамките на програмата „Балкани - Средиземно море 2014 - 2020“ (Interreg - Balkan-Mediterranean 2014 - 2020) и е насочен към повишаване на иновационния потенциал на малките и средните предприятия в региона. Проектът стартира в началото на август 2017 г. и е с продължителност 24 месеца. Целта на проекта е да се даде тласък на транснационалния иновационен капацитет на МСП и да се подпомогне създаването на устойчиви мрежови формации, включително иновационни клъстери с други МСП от Балкано-Средиземноморския регион, за да се споделя ноу-хау и да се разработят иновации чрез създаването на тристранни партньорства за обезпечаването на МСП със съответните данни, инструменти и системи. Партньори по проекта са статистическите служби на България, Албания и бившата югославска република Македония, Националното сдружение на малкия и средния бизнес, Научно-технологичният парк на Крит при Фондация за научни изследвания и технологии - Гърция, Институтът по информационни и комуникационни технологии при БАН, Фондация за малките и средните предприятия - Скопие, бивша югославска република Македония, Агенция за регионално развитие на Фондация „Корче“, Албания; наблюдаващи партньори - Лаборатория за софтуерно инженерство и интернет технологии към Кипърския университет и Фонд за иновации и технологично развитие на бившата югославска република Македония. Водещ партньор е Националното сдружение на малкия и средния бизнес в България.

Участие на НСИ в проекти по оперативни програми

През годината Националният статистически институт започна работа по два проекта, реализацията на които се осъществява с финансовата подкрепа на **Оперативна програма „Добро управление“ 2014 - 2020 година**, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд:

- Проект „Реализиране на ЦАИС „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинно четим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)“, чиято продължителност е 18 месеца и общата му стойност възлиза на 0.6 млн. лева. Целта на проекта е намаляване на административната тежест за бизнеса чрез подаване на цялата информация, необходима на НАП, НСИ и АВ, на едно-единствено място - в ИС „Бизнес статистика“ на НСИ, при изразено съгласие от страна на респондентите. Подаването на годишни финансови отчети (ГФО) е сред най-често използваните административни услуги и чрез присъединяването на АВ към „Единна входна точка“ фирмите ще имат възможност да изпълнят задълженията си към АВ по публикуване на ГФО. Проектът стартира през март 2017 г., като до края на годината бяха извършени следните дейности:

Съвместно с АВ беше извършен преглед на приложимата нормативна уредба, с оглед идентифициране на съществуващите пречки за обмен на машинночетими данни между НСИ и АВ. Като резултат от тази дейност беше изготвен анализ с конкретни предложения за изменение на нормативни актове, който беше изпратен до Министерство на правосъдието, Министерство на финансите, АВ,

НАП, ресорните зам.-министър председатели и Държавна агенция „Електронно управление“. Промените в нормативната уредба са необходимо условие, за да се осъществят част от предвидените дейности по проекта.

Беше изготвено техническо задание за реализиране на интегриран интерфейс за подаване на необходимата информация от НСИ към Търговския регистър (ТР) във връзка с изискванията към нормативно задължените лица по публикуване на ГФО.

Изпълнението на проекта зависи и от реализирането на проект на АВ „Надграждане на търговския регистър с оглед осигуряване прехвърлянето на регистрацията на юридическите лица с нестопанска цел от окръжните съдилища към агенция по вписванията, както и осигуряване на интеграцията му с имотния регистър, единната входна точка за подаване на годишни финансови отчети, регистъра на професионално-квалифицираните лица, регистъра за гражданска регистрация, регистъра на българските документи за самоличност и регистъра на пълномощните“, в рамките на който следва да се осигури възможност за приемане на данните от ГФО, които НСИ ще изпраща.

- Проект „Привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към хибриден частен облак“ който стартира в края на януари. Продължителността на проекта е 18 месеца, а общата стойност на проекта е малко над 1.5 млн. лева. Проектът е стартирал януари 2017 и трябва да завърши през февруари 2018 г. Дейностите се движат в график. Проектът е ключов за останалите проекти на НСИ. Целта му е да гарантира необходимата инфраструктура, капацитет и управление за следващите проекти. България има ангажимент пред Евростат през 2018 г. да бъде сертифицирана във връзка с информационната сигурност.
- В процес на изпълнение е и проект за изграждане на Информационна система „Статистическа база и Информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика“. Основна цел е разработването на статистическа рамка и процедури за събиране на информация за мониторинг на изпълнението на национални и европейски стратегии с цел използването им при вземане на управленски решения и реализация на политиките, както и оптимизиране на дейността на администрацията на национално и регионално ниво чрез взаимен обмен и по-пълноценно използване на наличната информация за подобряване на мониторинга за изпълнението на политиките. Беше извършен преглед, анализ и оценка на текущото състояние и информационна осигуреност на мониторинга на националните и европейските стратегии; беше разработено техническо задание и документация за провеждане на процедура за избор на изпълнител по реда на Закона за обществените поръчки; беше стартирана процедура за възлагане на обществена поръчка за разработване на приложния софтуер; беше проведен един работен семинар с представители на централната администрация и реализирани мерки за информация и публичност.

Приоритет 3.5. Активно взаимодействие с академичната общност при разработването на нови статистически методи, продукти и услуги

От 2015 г. в НСИ е създаден Научно-експертен съвет като помощно-консултативен орган към председателя на НСИ. В състава на съвета са включени представители на академичната общност, както и водещи експерти на НСИ.

През 2017 г. НСИ беше съорганизатор на **две научни конференции:**

- Научнопрактическа конференция „Статистиката като наука и практика - традиции и съвременни измерения“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов;
- Национална научна конференция „Насоки и проблеми на приложението на

статистиката, информационните технологии и математиката в социално-икономическата област“ в УНСС - София.

II.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги

Приоритет 4.1. Развитие на информационни системи и е-услуги в посока на намаляване на натовареността на респондентите, повишаване на качеството на статистическата информация и усъвършенстване на методите за нейното разпространение

Продължава разработването и внедряването на нови информационни системи и уеббазирани приложения за нуждите на различни статистически изследвания в НСИ.

През 2017 г. стартираха дейностите по проект „Реализиране на ЦАИС „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинно четим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)“. Проектът се изпълнява от НСИ по Приоритетна ос № 1 „Административно обслужване и е-управление“. В рамките на проекта беше извършен анализ на нормативната уредба и работните процеси във връзка с автоматизирания обмен на данни между АВ и НСИ. Беше изготвено техническо задание за реализиране на интегриран интерфейс за подаване на информацията към Търговския регистър във връзка с изискванията към нормативно задължените лица за подаване на годишни финансови отчети в АВ. Предстои неговото одобряване от Държавна агенция „Електронно управление“.

Като част от държавната администрация Националният статистически институт има задължението да публикува публична информация на портала за отворени данни на Република България в отворен машинно четим формат, позволяващ повторна употреба. В изпълнение на Пътната карта за реализация на Общата стратегия за електронно управление на Република България 2011 - 2015 г. НСИ разшири обхвата на публикуваните отворени данни в областта на демографската и бизнес статистика и броят им достигна 37. Избраните набори от данни се обновяват автоматично и едновременно с актуализирането на данните в информационната система „Инфостат“.

В напреднал етап е реализацията на проекта „Привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към ХЧО“. Това ще осигури благоприятни условия за разработване, изграждане и въвеждане на „Система за управление на сигурността на информацията в НСИ“ за спазване на изискванията на Евростат за обмен на микроданни и сертифициране по БДС EN ISO/IEC 27001.

Приоритет 4.2. Внедряване на единни европейски ИТ средства, продукти и стандарти с оглед осигуряване на условия за интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес в рамките на ЕСС

Прилагането на технически и статистически стандарти на Европейската статистическа система е основен принцип в дейността на НСИ. Непрекъснато се разширява обхватът на наборите от данни, обменяни между НСИ, органите на статистиката и международните институции.

Продължи процесът по внедряване на стандарта SDMX за обмен на данни в нови статистически области. През годината беше реализирано преминаването от стандарт SDMX 2.0 към стандарт SDMX 2.1.

Приоритет 4.3. Повишаване на ефективността и разпределението на ресурсите в Центъра за данни чрез внедряване на най-добрите практики и технологии за управление на инфраструктурата

През 2017 г. в НСИ бяха проектирани и изградени помещенията за съвременен център за данни, отговарящ на всички изисквания за съхранение и защита на данните и информационните активи. Изцяло беше преработено ядрото на комуникационната инфраструктура, като активното оборудване съответства на нови стандарти за производителност, надеждност и сигурност. През годината приключи изграждането на новия център за данни на НСИ. Успешно беше извършено мигрирането на оборудването в новия център на данни без сериозно прекъсване на предоставянето на информационните услуги за гражданите и служителите.

НСИ се подготвя за сертифициране по информационна сигурност в съответствие с изискванията на стандарт БДС EN ISO/IEC 27001, което трябва да се реализира до края на 2018 година.

Изцяло беше преработена и сегментирана локалната мрежа в Централното управление на НСИ и беше инсталирано съвременно активно оборудване. Бяха изградени специализирани помещения за Центъра на данни в съответствие с изискванията на стандартите за сигурност и защита на данните.

Приоритет 4.4. Развитие и обновяване на сървърната и комуникационната инфраструктура и персоналната техника с цел осигуряване на развитието на ИКТ и предоставяне на нови услуги

НСИ стартира дейностите по проект „Привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към хибриден частен облак“. Главната цел на проекта е привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на стандарт БДС ISO/IEC 27001:2013 „Системи за управление на сигурността на информацията“ чрез осигуряване на сървърна инфраструктура, инфраструктура за съхранение на данни, софтуер за създаване и управление на резервни копия и мрежови компоненти. След изпълнението на проекта използваните технически и програмни средства ще бъдат включени като елементи на държавния ХЧО.

III. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ

III.1. Демографска и социална статистика

Демографска статистика

В областта на демографската статистика основен приоритет през 2017 г. беше провеждането на статистическите изследвания, включени в Националната статистическа програма. Продължи регулярната обработка и производство на данни по изследванията на раждаемостта, смъртността, миграцията, брачността и бракоразводността, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на броя и структурите на населението и основните демографски показатели, в съответствие с изискванията на Регламент № 1260/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската демографска статистика.

Продължи работата и беше разширен обхватът на предоставените данни по изготвянето на данни съгласно чл. 6 от Регламент № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно „Статистика на разрешенията за постоянно пребиваване и постоянно пребиваващите граждани на трети страни“.

През 2017 г. продължи работа по проект „Статистика на европейските градове 2015“, който ще се изпълнява в периода 2016 - 2018 година. Целта на проекта е осигуряване на надеждна, пълна и сравнима в географски и времеви аспект информация за урбанизираните територии на европейския континент посредством събиране на голям обем данни от различни статистически изследвания. България участва в работата по

осигуряване на данни от 2004 година. През 2017 г. беше подписано и ново споразумение с Евростат по същата тема, съгласно което работата ще се извърши в периода 2018 - 2020 г., а данните, които трябва да се предоставят, са за 2017 и 2018 референтни години.

През 2017 г. беше подписано и споразумение за субсидия на тема „Прилагане на нови подходи при провеждане на „Хармонизирано Европейско изследване на бюджета на времето“. Работата по тази тема стартира през септември и ще продължи две години. Целта е да се изпробват нови методи и инструментариум при провеждане на изследването, които биха довели до икономия на средства при провеждане на интервали по-къси от десет години, каквато е практиката досега.

През годината експерти от НСИ участват активно в стартирания проект YOUMIG, имащ за цел подпомагане на местни власти при справяне с проблемите, предизвикани от младежката миграция в Дунавския регион. Целта на проекта е засилване на институционалния капацитет, подобряване на условията за вземане на решения, насочени към човешкия капитал в региона.

Приключи стартираният през 2016 г. проект „Картографиране на бедността“, който беше част от програмата на правителството и Световната банка. Той беше изпълняван съвместно от експерти на НСИ и на Световната банка, като резултатите от него бяха представени през 2017 година.

Пазар на труда

През 2017 г. започна провеждането на допълнителния модул към Наблюдението на работната сила - „Самостоятелна заетост“, както и подготовката за предстоящия през 2018 г. допълнителен модул „Съвместяване на работа със семеен живот“. Експерти по наблюдението на работната сила участваха в работни групи и изготвянето на становища, свързани с осигуряване на хармонизация на използваните дефиниции в Наблюдението на работната сила, които ще залегнат в бъдещия рамков Регламент за интеграция на европейските социални статистики.

В областта на предоставяната от предприятията статистическа информация за възнагражденията и разходите за труд продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания на заетостта и разходите за труд.

Образование и учене през целия живот

През 2017 г. бяха проведени регулярните изчерпателни статистически изследвания на образователните институции в България в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство по Регламент (ЕС) № 912/2013 на Европейската комисия относно изготвянето и развитието на статистиката в областта на образованието и обучението през целия живот. Бяха предоставени данни по съвместните въпросници на Евростат, Организацията за икономическо развитие и сътрудничество и ЮНЕСКО за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистиката на образованието.

През годината бяха публикувани резултатите от двете извънредни извадкови изследвания в домакинствата и предприятията, съответно „Изследване на образованието и обучението на възрастни“ и „Наблюдение на продължаващото професионално обучение на заетите лица“. В съответствие с европейските регламенти за Европейската комисия бяха разработени и предоставени масивите с микроданни, контролни таблици с основните резултати и отчетите по качеството.

През 2017 г. в регулярните изследвания на училищата и детските градини пилотно бяха включени специализирани раздели, събиращи информация относно наличието на физкултурни салони и пригодени помещения за спорт. Методологията беше разработена съвместно с Министерството на младежта и спорта.

Култура

Регулярните изчерпателни статистически изследвания в областта на културата (библиотеки, музеи, сценични изкуства, филмово производство, кина, радио, телевизия и издателска дейност) бяха проведени през 2017 г. въз основа на методологии, съответстващи на препоръките на Евростат и ЮНЕСКО.

Продължи работата по актуализиране на националната методологическа система за статистиката на културата, както и изпълнение на приоритетите в работния план за културата 2015 - 2018 г., предложен от Комитета по културни въпроси (Cultural Affairs Committee) към Съвета на Европейския съюз.

Обществено здраве и здравословни и безопасни условия на труд

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета за статистиката на общественото здраве и здравословни и безопасни условия на труд през 2017 г. НСИ проведе регулярните статистически изследвания, осигуряващи информация в областта на статистиката на ресурсите на Системата на здравеопазване и умиранията по причини.

Като основен инструмент за събиране в онлайн режим на годишна статистическа информация за ресурсите на Системата на здравеопазване за първи път през 2017 г. беше използвано уеббазирано приложение „Лечебни и здравни заведения“.

Бяха предоставени данни по съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и Световната здравна организация за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистиката на здравеопазването.

В областта на статистиката на умиранията по причини в изпълнение на Регламент (ЕС) № 328/2011 на Европейската комисия в Евростат бяха изпратени индивидуални данни за умиранията и мъртва ражданията по причини за 2015 г. на ниво четвърти знак на Международната класификация на болестите, X ревизия.

Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ в Националния център по общественото здраве и анализи изпълни всички задачи, включени в Националната статистическа програма за 2017 година. Като орган на статистиката чрез регионалните здравни инспекции бяха проведени планираните изследвания и беше разпространена информацията за: лечебните заведения за болнична и извънболнична помощ, психиатрични заведения, кожно-венерически заведения, центрове за спешна медицинска помощ, онкологични заведения, пневмофтизиатрични заведения, центрове за трансфузионна хематология, центрове за хемодиализа, регистрирани заболявания от активна туберкулоза и хронични неспецифични белодробни заболявания, злокачествени новообразувания, венерически болести, регистрирани заразни заболявания, хоспитализирани случаи в лечебните заведения със стационар, освидетелствани и преосвидетелствани лица с намалена трудоспособност, вид и степен на увреждане.

Доходи и условия на живот

През 2017 г. продължи регулярното събиране и публикуване на тримесечни и годишни данни за доходите, разходите и потреблението на българските домакинства и предоставяне на тримесечни и годишни тегла за изчисляване на хармонизирания и националния индекс на потребителските цени и националните сметки. Към Наблюдението на домакинските бюджети допълнително се събира информация за вида на търговските обекти, от които пазаруват домакинствата, и за наличие на касов бон при закупуване на стоки и услуги.

По данни от изследването „Наблюдение на домакинските бюджети“ бяха изчислени показатели за бедност - общо за населението и по отделни специфични групи съгласно приетата от Министерски съвет методика за изчисляване на официалната линия на бедност в страната. На тяхна база беше определена линията на бедност за страната за

2018 година.

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета НСИ проведе регулярното панелно изследване „Статистика на доходите и условията на живот“ (EU-SILC 2017). През 2017 г. към изследването беше включен модул „Здраве и здравето на децата“ съгласно Регламент (ЕС) № 114/2016 на Европейската комисия. В рамките на модула се събира информация за финансовото натоварване на домакинството като цяло, свързано с разходи за медицински и стоматологични услуги, периодичност на посещенията и консултации с личен лекар и специалист, извършване на физически дейности по време на работа и извън работа, изчисляване на индекс на телесна маса. Въпросите, свързани със здравето на децата (0 - 15 години), се отнасят до общото здравословно състояние на децата в домакинството, ограничение на дейностите поради здравословни проблеми, непосредствени нужди от стоматологични или медицински преглед и лечение.

През годината бяха финализирани и изпратени в Евростат основните файлове с данни от изследване 2016 г., съпътстващите ги индикатори за бедност и социално изключване и лонгитудиналният компонент 2011 - 2016 г., съдържащ информация за домакинствата, наблюдавани през последните шест години.

През 2017 г. започна работата по договор за субсидия с Европейската комисия на тема „Подготовка за ревизия на изследването SILC - Тестване на подвижния модул „Здраве“ (втори приоритет) в SILC 2017“. В съответствие със заложените цели по проекта през годината бяха извършени следните дейности:

- Изучаване на препоръките на споразумението на ЕСС за допълнителните променливи за здравето (втори приоритет) относно техническите характеристики; описанията на променливите от модула, предложението за въпросник, националните практики в тази област.
- Подготовка на въпросник за здравето в съответствие с европейските изисквания чрез използване на предложения модел на въпросник и националните особености.
- Изготвяне на инструкция за анкетъора за променливите от модула.
- Обучение на експертите, включени в проекта.
- Разработване на програма за въвеждане на първични данни.
- Работа на терен. Данните са получени чрез индивидуално интервю или чрез хартиен въпросник, или чрез електронен въпросник (CAPI интервю), заедно с регулярното изследване.
- Обработка на данните, претегляне и представяне на резултатите на национално ниво.
- Разработване на програма за прекодиране на първични данни и получаване на специфичните променливи за модула в съответствие с препоръките на споразумението в рамките на ЕСС. Подготовка и изпращане на целеви вторични променливи за здравето в Евростат заедно с индивидуалните данни от стандартния Р-файл.

Социална защита

В съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита през 2017 г. приключи попълването на статистически данни за 2015 г. по Основния модул на системата и по Модула за бенефициентите на пенсии. Основният модул съдържа данни за приходите и разходите по схеми на социална защита и по функции. Бяха спазени изискванията на Регламент (ЕО) № 110/2011 на Европейската комисия по отношение на подходящите формати за предаване на данни, резултатите, които следва да се предават, и критериите за измерване на качеството по отношение на ESSPROS модула за нетните обезщетения за социална закрила. Източник на данни за статистиката на социалната

защита са информационните системи и регистри на министерства и ведомства, управляващи схеми за социална защита. От Националния осигурителен институт бяха получени годишни данни за бенефициентите на пенсии, класифицирани по схеми, видове пенсии и пол в съответствие с формата за предоставяне на информация по Модула за бенефициентите на пенсии.

През 2017 г. започна работата по договор за субсидия с Европейската комисия на тема „Подобряване на статистиката на социалната защита (ESSPROS)“. Основната цел на проекта е подобряване на навременността на данните от ESSPROS чрез подобряване на ефективността на производство на статистически данни за ESSPROS, като тяхното качество се запази на високо ниво, както и подобряване на интерфейса за изпращане на данните в Евростат. За изпълнение на целите по проекта през годината бяха извършени следните дейности:

- актуализация на националното ръководство за ESSPROS включващо промени в националното законодателство за социална защита;
- проучване на възможността за получаване на данните от техните източници в по-кратки срокове;
- разработване на база данни за ESSPROS;
- разработване на софтуер за автоматично изчисляване на разпределението по институционални сектори и по тип на осигуряващото лице на осигуровките на работодателите и лицата;
- проучване на възможността за хармонизиране с данните от националните сметки;
- внедряване на SDMX стандарти и инструменти за регулярното събиране на данни.

Престъпност и правосъдие

През 2017 г. продължиха регулярно извършваните дейности на НСИ, свързани с провеждането на статистическите изследвания на престъпленията, обвиняемите и осъдените лица (вкл. и осъдените непълнолетни лица), както и за дейността на местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

В НСИ стартираха подготвителните дейности, свързани с предстоящото поетапно въвеждане в практиката на Международната класификация на престъпленията за статистически цели, приета през 2015 г. от 46-ата сесия на Статистическата комисия на ООН, като международен статистически стандарт за събиране на данни в областта на правосъдието и процеса на адаптиране на националните данни към изискванията на стандарта.

Представител на НСИ участва в дейностите на Междуведомствения съвет за ръководство и управление на Единната информационна система за противодействие на престъпността.

През 2017 г. НСИ продължи изпълнението на ангажиментите си като национален координатор в областта на престъпността и наказателното правосъдие по събиране и предоставяне на национални данни и метаданни от Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието, Висшия съдебен съвет, Върховната касационна прокуратура и други отговорни институции по искане на ЕК, Евростат, ООН, УНИЦЕФ и други международни организации.

Беше проведено проучване за наличието на данни за актуализиран въпросник за „Наблюдение на престъпността и системите за наказателното правораздаване“ на Службата на ООН за наркотиците и престъпността и Евростат, хармонизиран с изискванията на Международната класификация на престъпленията за статистически цели. НСИ участва съвместно с отговорните министерства и ведомства в страната в процеса по събиране на исканата информация.

През 2017 г. НСИ продължи сътрудничеството си с редица международни институции, като предостави национални данни за лицата, подпомагащи чужденци да пребивават или преминават в страната в нарушение на закона във връзка с провеждане на изследване на ЕК за незаконната миграция. Съвместно с други отговорни институции в страната НСИ взе участие в проучване на Евростат за наличието на данни в държавите - членки на ЕС, за трафика на хора, свързано с изпълнението на ангажиментите, произтичащи от Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него.

Експерти от НСИ взеха участие в двустранна среща България - Румъния, организирана от Европейския институт за равенство между половете на тема „Ролята на правоохранителните и правораздавателните органи в процеса на събиране на съпоставими данни за насилието над жени“.

III.2. Макроикономическа статистика

Годишни икономически сметки

Основните задачи в областта на националните икономически сметки бяха свързани с навременното разработване и предоставяне на данните съгласно Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки. Също така продължи работата относно методологическото развитие и подобряване на качеството на данните, както и повишаване на степента на хармонизиране с регламентите на ЕК и съкращаване на сроковете за предоставяне на данните. НСИ продължи регулярното производство на годишни данни за БВП и неговите компоненти по трите метода - производствен, метод на доходите и метод на крайното използване. Продължи разработването и публикуването на данни за заетостта и отработените човечески часове; регионалните сметки; тримесечните и годишните сметки по институционални сектори.

НСИ взе активно участие в съвместни проекти с Евростат и държавите от ЕС, като по този начин се насочи към осигуряване на максимално методологическо съответствие на показателите на националните сметки между държавите членки.

През 2017 г. продължи работата по разработването и усъвършенстването на финансовите национални сметки. В изпълнение на програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки през 2017 г. бяха разработени и предоставени данни за 2016 година. Въз основа на съществуващи дерогации бяха разработени и предоставени данни за периода 1995 – 2000 г., с което ангажиментите на НСИ към Евростат по дерогации в областта на финансовите национални сметки бяха изпълнени.

През 2017 г. завърши работата по сключеното споразумение с ЕК „Напредък по отношение на пълното прилагане на ЕСС 2010 и нейната програма за предаване на тримесечни и годишни национални сметки и отпадане на съществуващи дерогации, пълното прилагане на SDMX стандарта за национални сметки, разработване и прилагане на рамка на качеството на данните за национални сметки“. Съгласно договора бяха разработени: таблица 29 от ЕСС 2010 за начислени към момента пенсионни права с данни за 2015 г.; Доклад - описание за източниците и методите за оценка на данните за БВП и БНД; превод на Ръководството на Евростат за регионалните сметки; прилагане на валидиращи процедури по отношение на данните в областта на националните сметки; доклади по качеството за таблиците съгласно Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки.

Тримесечни сметки

НСИ продължи регулярното производство на тримесечни данни за БВП и неговите

компоненти по трите метода - производствен, метод на доходите и метод на крайното използване.

Продължи разработването и публикуването на данните за БВП на 42 - 45 дни и 60 дни след изтичане на отчетния период.

Също така продължи разработването и публикуването на данните за заетостта и отработените човекочасове. НСИ се включи в инициативата на Евростат за експериментално предоставяне на данни за заетите лица 45 дни след изтичане на отчетния период.

Държавна финансова статистика

Усилията в областта на държавната финансова статистика бяха насочени към по-нататъшното методологическо развитие и подобряване на качеството на данните.

Продължи работата по отчитане на нотификационните таблици за дефицита и дълга на институционалния сектор „Държавно управление“ два пъти годишно - предварителни и окончателни данни. Съгласно ЕСС 2010 бяха разработени и предоставени данни за периода 1997 - 2016 година.

Продължи работата по разработване и публикуване на месечни, тримесечни и годишни данни за дефицита на държавите - членки на ЕС, на основание на задълженията по Директива 85/2011 на ЕС.

Съгласно изискванията за предоставяне на допълнителни данни на основание Директива 85/2011 на ЕС продължи работата по предоставяне на информация на годишна база за необслужваните кредити към сектор „Държавно управление“; за задълженията на държавните предприятия и участието на държавата в капитала на предприятията в процент от БВП.

Съвместно с НОИ беше осигурена допълнителна информация за табл. 9 „Данъци и социални осигуровки по сектори на Държавно управление“ от Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки за 2016 година.

Съгласно Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки бяха разработени и предоставени данни съгласно ЕСС 2010:

- таблица 2. „Основни макроикономически индикатори за институционален сектор „Държавно управление“ за 2016 година;
- таблица 9. „Данъци и социални осигуровки по сектори на Държавно управление“ за 2016 година;
- таблица 11. „Разходи на институционален сектор „Държавно управление“ по функции“ общо и по подсектори на 2-ро ниво съгласно класификацията КОФОГ за 2016 година;
- таблица 25. „Тримесечни нефинансови сметки на институционален сектор „Държавно управление“.

Мониторинг на собствените ресурси

Съгласно чл. 2, § 2 на Регламент (ЕО, Евратом) № 1287/2003 на Съвета от 15 юли 2003 г. за хармонизиране на brutния национален доход по пазарни цени, всяка година в срок до 22 септември държавите членки са задължени да предоставят на Европейската комисия (Евростат) в контекста на националните счетоводни процедури данни за brutния национален доход и неговите компоненти. Основните задачи в областта на мониторинга на собствените ресурси се отнасят до предоставянето на данни за brutния национален доход, доклада по качеството на данните и описание на източниците и методите, използвани при разработване на данните. Въз основа на тези документи Евростат оценява качеството и изчерпателността на данните за БНД и тяхното съответствие с ЕСС '95 и ЕСС 2010.

На базата на разработената методология и изчисляване на средно претеглена ставка по ДДС в съответствие с чл. 4 от Регламент (ЕИО, Евратом) № 1553/89 на Съвета от 29

май 1989 г. относно прилагането на окончателни унифицирани схеми за събирането на собствените ресурси на ЕС на базата на данък добавена стойност и „Ръководство за администриране на собствените ресурси на Европейските общности в Република България на Министерство на финансите“ бяха разработени данните за 2016 г. за средно претеглената ставка по ДДС.

Потребителски цени

Основен приоритет в работата беше провеждането на месечните статистически наблюдения на потребителските цени, които осигуриха необходимата информация за изчисляването на **националния индекс на потребителските цени**, на **хармонизирания индекс на потребителските цени** и на **индекса на цените за малката кошница** от 100 социално полезни и жизненонеобходими стоки и услуги на най-нискодоходните 20% от домакинствата, както и на ХИПЦ при постоянни равнища на данъците (*НІСР-СТ*) и ХИПЦ на административните цени (*НІСР-АР*).

Продължи работата по усъвършенстването на методологията, конструирането и производството на индексите на потребителските цени във връзка с хармонизирането с европейските и международните стандарти. През 2017 г. беше актуализирана извадката от търговски точки за наблюдение, подобрен беше подборът на стоките и услугите, включени в потребителската кошница, разширен беше обхватът на някои под-индекси.

Усъвършенствана беше Системата от статистически тегла за конструирането на индексите на потребителските цени и беше разширено използването на информация от допълнителни източници съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 114/2010 относно минималните стандарти за качеството на теглата на ХИПЦ.

Тримесечните статистически наблюдения на цените на жилищата осигуриха необходимата информация за изчисляването на **индексите на цените на жилищата и на индексите на цените на жилищата, обитавани от техните собственици**. През 2017 г. продължиха и дейностите по конструирането на индексите на цените на жилищата, обитавани от техните собственици, обхващащи индексите на цените на жилищата, които са нови за сектор „Домакинства“; на услугите, свързани с придобиването и собствеността на жилищата; на застраховките, свързани с жилището; на основния ремонт и поддържането на жилищата. Продължи и регулярното изпращане на тези индекси в Евростат.

В рамките на пилотни проекти на ЕК продължи работата по усъвършенстването на пилотната система за производство на показателите за продадените жилища (*Housing Sales Indicators - HSI*) с цел осигуряване на регулярна тримесечната периодичност и на детайлна информация (по региони, нови и съществуващи жилища).

Изпълнени бяха планираните дейности по проекти на ЕК във връзка с внедряването на методологични и практически подобрения и усъвършенствания в областта на ХИПЦ. Проведени бяха пилотни проучвания относно осигуряването на достъп и използването на сканирани и други данни за продажбите за регистриране на цените и използването им като източник за изчисляването на ХИПЦ и по подобряването на вътрешната съгласуваност на теглата и конструиране на тегла за интернет покупките на домакинствата. Усъвършенстван беше софтуерът и системата за пренос на данни между електронните устройства за регистриране на цените и централната база данни. Република България в качеството си на равноправен член на ЕС, представлявана от НСИ, продължи участието си в **Програмата за европейски сравнения на паритети на покупателната способност**, относителни равнища на цени и БВП на човек от населението, която е част от текущата програма по статистика на ЕК и се координира от Евростат/ОИСР.

Работата в НСИ е организирана и се изпълнява съгласно Регламент (ЕО) № 1445/2007 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на общи правила за предоставяне на основна информация относно ППС, както и за тяхното изчисление и разпространение. По отношение на системата за контрол на качеството на ППС НСИ

прилага Регламент (ЕС) № 193/2011 на Европейската комисия.

НСИ постига целите, заложи в европейския работен план за изчисляване на ППС през 2017 г., ежегодно утвърждаван от постоянната Работна група по ППС към Евростат.

През 2017 г. НСИ проведе планираните шест ценови наблюдения, от които две на стоки и услуги по съгласувани европейски потребителски кошници за групите: E17-1 „Услуги“ и E17-2 „Обзавеждане и здравеопазване“. Проведени бяха и четири специализирани ценови наблюдения: „Здравни услуги в болнични заведения“; за жилищни наеми в избрани агенции за недвижими имоти в столицата; за инвестиционни стоки (машини и съоръжения); за избрани условни строителни обекти.

В съответствие с работния график беше подготвена и своевременно изпратена в Евростат и необходимата допълнителна национална статистическа информация: въпросници за ИПЦ/ХИПЦ-ППС, за жилищните услуги (количествени и стойностни показатели), за компенсацията на служителите в сектор „Държавно управление“ по избрани професии и длъжности и за 250 основни групи разходи за крайно използване на БВП.

С помощта на разработени от Евростат специализирани софтуерни инструменти за онлайн работа в база данни ППС непрекъснато се подобряват качеството и защитата на изпращаната индивидуална информация в резултат на усъвършенстването на методите за контрол на данните в периода на предварително наблюдение и на няколко последователни етапа на анализиране и валидиране на входящата информация и на крайните резултати.

Докладът за използваните източници и методи за събиране на информация, необходима за изчисляване на ППС, беше актуализиран и изпратен в Евростат в срок.

III.3. Бизнес статистика

Структурна бизнес статистика

През 2017 г. НСИ продължи работата по подобряване на качеството на данните в областта на структурната бизнес статистика и статистиката на предприятията под чуждестранен контрол (FATS), производството и продажбите на промишлени продукти (ПРОДКОМ), чуждестранните преки инвестиции, разходите за придобиване и придобитите дълготрайни материални активи, статистиката на финансовите и нефинансовите предприятия и годишните специфични изследвания по икономически дейности.

Изпълнени бяха всички задачи, произтичащи от сключените договори, споразумения и заявки за предоставяне на статистическа информация от посочените изследвания.

През годината бяха изготвени становища на експертно равнище по предложенията на Евростат във връзка с подготовката на новия рамков регламент FRIBS в областта на структурната бизнес статистика, FATS и ПРОДКОМ. Експерти от отдела взеха участие в работните срещи в Евростат по посочените статистически области.

През 2017 г. НСИ започна работата по проект „Изследване на международния сорсинг“, като основната му цел е да се приложи и тества ревизираната методология и инструментариумът на модула за измерване на глобализацията, който ще бъде включен като задължително тригодишно наблюдение в новия рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (FRIBS). Проектът може да се разглежда като много важен бъдещ инструмент за придобиване на по-задълбочено познаване на международно-фрагментиранията производствени вериги.

През годината започна и изпълнението на дейностите по проект „Дейности за модернизация при съставянето на PRODCOM статистика“. Основната цел на проекта е подготовка за изпълнението на новите изисквания за данните на произведените и продадените промишлени продукти (PRODCOM данни) в Рамковия регламент за

интегриране на бизнес статистиката (FRIBS), а именно за събирането, обработката и предоставянето на Евростат на данни за услугите по производство на ишлеме. По този начин на равнище Европейски съюз ще бъде осигурена информация за произведената на ишлеме от подизпълнители продукция като компонент на продажбите, както и постигната пълна съгласуваност и съпоставимост на данните за продажбите с данните на другите държави - членки на Европейския съюз.

През 2017 г. НСИ започна работа по проект „Свързване на данни от бизнес демографията с данни за търговията чрез характеристиките на предприятията“. Евростат в сътрудничество с ОИСП и ИКЕ на ООН развива програма от индикатори за предприемачеството (EIP), която обхваща важни показатели на предприятията и тяхната икономическа ефективност, по-специално на малките и средните предприятия. В контекста на тази програма информацията за международната търговия със стоки, извършена от новосъздадени предприятия, е от голямо значение. Основната цел на проекта е свързване на данни от област бизнес демография с данни за международна търговия по характеристики на предприятието. От особено значение за оценка на политиката за МСП е поведението и икономическият успех на младите предприятия, както и тяхното участие в международната търговия. Проектът ще бъде проведен с наличните в НСИ статистически данни без допълнителна тежест за предприятията.

Краткосрочна бизнес статистика

През годината всички регулярни изследвания от НСП (продажби в промишлеността, строителството, търговията и услугите; дейност на нефинансовите предприятия; цени на производител в промишлеността и услугите; разходи за придобиване на дълготрайни материални активи; разрешено и започнато ново строителство на сгради) бяха проведени качествено и в срок в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство. Всички краткосрочни показатели се изчисляват в съответствие с изискванията на регламентите по краткосрочна бизнес статистика, публикуват се на национално ниво и се предоставят на Евростат в определените срокове и с необходимото качество.

Продължи работата по усъвършенстването на методологията, подобряването на качеството на данните от КБС и по оценката, подобряването на качеството и поддържането на съпоставимостта на динамичните редове. Бяха актуализирани извадките от фирми, така че те да са достатъчно представителни и да отразяват промените в структурата на нефинансовите предприятия.

Успешно приключи работата по разширяване на обхвата на показателя „индекси на цени на производител в услугите“ в изпълнение на Регламент (ЕО) № 1158/2005 на ЕП и на Съвета. През 2017 г. започна регулярното публикуване в сайта на НСИ и изпращане в Евростат на тримесечни индекси на цени на производител за „Юридически и счетоводни дейности; консултантски дейности в областта на управлението“ (раздел 69 и група 70.2 от КИД - 2008). По този начин **беше достигнат 100% обхват на дейностите**, за които **по действащия регламент** за краткосрочна статистика се изискват индекси на цени на производител в областта на услугите.

Започна работата по прехода към новата базисна 2015 г. за краткосрочната бизнес статистика (за всички краткосрочни показатели, които се изчисляват във формата на индекси). Формирани бяха теглата от 2015 г. и предоставени в съответствие с изискванията на Евростат. Системата от тегла за изчисляване на показателите от КБС също беше разработена и подготвена за импортиране в ИСКБС за изчисляване на индексите при новата база. Пребазираните динамични редове с показателите, представени във формата на индекси, ще бъдат публикувани и изпратени на Евростат в началото на 2018 г. в изпълнение на чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1165/98 на Съвета.

Приключи внедряването на техническия SDMX-ML стандарт в краткосрочната бизнес статистика. След успешно приключилия експеримент в средата на 2017 г., от

октомври започна регулярното предаване на всички показатели на Евростат в XML формат.

Продължи работата по стартирания през миналата година проект „Установяване на процеса на производството на новия показател „индекс на производството в услугите - внедряване в краткосрочната бизнес статистика“. Крайната цел на проекта е установяване на процеса на месечно изчисляване на показателя „индекси на производството в услугите“ за всички дейности, които ще бъдат включени като изискване към КБС в Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката. Основните планирани дейности, по които се работи и през 2017 г. за постигане на крайните цели по този проект, са:

- Продължаване на работата по сравняване, анализ и оценка на административните данни от ДДС декларациите по месеци и дейности с наличната информация, получена от съществуващото месечно статистическо наблюдение с цел в края на проекта да се вземе решение за най-подходящия източник на информация за регулярно изчисляване на месечен индекс на оборота в услугите.
- Продължаване на работата по прегледа, анализа и оценката на съществуващата методическа информация за производството на подходящи дефлатори за изчисляване на индексите на производство за всяка дейност от сектора на услугите в съответствие с изискванията на Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката.
- Установяване на процеса на месечното изчисляване на индексите на производството в услугите за сектори G и от H до N на КИД - 2008 (с изключение на сектор K и дейности M701, M72 и M75).

Енергийна статистика

През 2017 г. продължи работата по специализираните статистически наблюдения, включени в НСП 2017, въз основа на които се разработват енергийните баланси и общият енергиен баланс на страната.

Всички месечни и годишни наблюдения по енергийна статистика се провеждат в съответствие с методологията на Евростат и изискванията на Регламент № 1099/2008 и Регламент № 147/2013 относно статистиката за енергийния сектор, Директива 2009/28/ЕО за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници, Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност и Регламент № 431/2014 за изготвяне на годишна статистика за енергийното потребление в домакинствата.

Продължи събирането на шестмесечни данни за цените на електроенергията и природния газ, като данните вече се изготвят въз основа на изискванията на новия Регламент (ЕС) № 2016/1952 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на цените на природния газ и електроенергията.

Във връзка с изискванията на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност беше актуализирано изследването за „Комбинирани съоръжения за електрическа енергия и топлинна енергия“ и изготвено ново статистическо изследване „Районни отоплителни и охладителни системи“.

Направена беше актуализация и на месечните отчети за „Твърдите горива“ и „Електроенергията“ във връзка с измененията в Регламент № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор. С оглед на оптимизирането на статистическия инструментариум и намаляването на натовареността на респондентите бяха премахнати някои показатели, дублирани с други наблюдения, както и продукти, които имат несъществено потребление в ЕС.

През август 2017 г. беше изпратена апликационна форма за кандидатстване за субсидия от Евростат за 2017 г. на тема „Деагрегиране на статистиката за крайното потребление на енергия в сектор „Индустрия“.

През 2017 г. експертите взеха активно участие в консултациите на международно и национално ниво относно:

- Предложението за изменение на Регламент № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор и свързаните с него промени в петгодишни и седеммесечни въпросници по енергийна статистика, а именно: включването на нови показатели и нови енергийни продукти, актуализиране на съществуващите методологии, хармонизиране на дефинициите и инструкциите между годишните и месечните въпросници и други.
- Формата, съдържанието и указанията на въпросника за Комбинираното производство на електроенергия и топлоенергия и новия въпросник за отчитане на районни отоплителни и охладителни системи.
- Изготвянето на няколко ръководства на Евростат за отчитане на месечните, шестмесечните и годишните данни и тяхното валидиране.
- Проекти на законодателни актове и други документи, регламентиращи област „енергетика“, в рамките на участието в РГ 14 „Енергетика“ към Министерство на енергетиката.

През годината експерти участваха в заседанията на Работна група Евростат „Енергийна статистика“, разработваща стратегически и програмни документи, проекти за законодателни актове и методологии в областта на статистиката на енергетиката.

Транспорт

През 2017 г. продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания, включени в НСП 2017, в областта на транспорта.

В областта на статистиката на транспорта НСИ със съдействието на органите на статистиката **Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“** и **Изпълнителна агенция „Морска администрация“** към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията изпълни изследванията в областта на въздушния транспорт и за дейността на речните и морските пристанища. Ползотворното сътрудничество между НСИ и двете агенции доведе до повишаване на качеството на получените данни чрез по-детайлна проверка на данните.

През годината дирекция **„Пристанища и пристанищни услуги“** в **Изпълнителната агенция „Морска администрация“** продължи работата по редовното подготвяне и предоставяне на статистическата информация относно дейността на речните и морските пристанища. Събирането и предоставянето на данните за Евростат е съобразено със специфичните номенклатури и отчетни форми на Регламент (ЕО) № 1365/2006 на Европейския парламент и на Съвета; Регламент (ЕО) № 1304/2007 на Европейската комисия; Регламент (ЕО) № 425/2007 на Европейската комисия и Директива 2009/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. Информацията, подавана от пристанищата и пристанищните терминали, обхваща 100% от дейността на морските и речните пристанища на Р България, свързана с обработката на товари и пътници.

През годината **Изпълнителната агенция „Морска администрация“** продължи работата си по усъвършенстване на новата статистическа Информационна система „ПОРТСТАТ“ (PORTSTAT) за събиране и обработване на данните, отчитаща преминаващия пътничко- и товаропоток през морските и речните пристанища на България, и съобразена изцяло с последните препоръки от страна на Евростат за събиране на нови данни за дейността на морските и речните пристанища. НСИ продължи да оказва помощ на ИА „Морска администрация“ по доусъвършенстване на новата статистическа информационна система, което доведе до повишаване на качеството на статистическата информация поради заложените вътрешен контрол за валидиране на данните. НСИ продължава да оказва съдействие на Управляващия орган на Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014 - 2020 г.

относно предоставянето на информация за индикаторите за резултат по ОПШТИ от компетенцията на НСИ съгласно изпълнението на предварителното Общо условие 7 „Статистически системи“ на Споразумението за партньорство.

Туризъм

През 2017 г. бяха изпълнени в срок задачите по осигуряване на регулярна статистическа информация за развитието на туризма в страната относно пътувания на българи в чужбина и посещения на чужденци в България, дейност на местата за настаняване, туристически пътувания и разходите за туризъм на населението и сателитни сметки за туризма. Всички месечни и тримесечни наблюдения се провеждат в съответствие с препоръките на Световната организация по туризъм и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма и Регламент (ЕС) № 1051/2011 на Европейската комисия за прилагане на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма по отношение на структурата на отчетите за качеството и предаването на данните.

През 2017 г. продължи работата по усъвършенстването на методологията и разработването на таблиците по сателитни сметки в туризма в съответствие с международните стандарти. Във връзка с инициатива на Евростат НСИ участва в доброволното докладване на данни за 2014 г. относно разходите за туризъм на резиденти и нерезиденти в таблиците по сателитни сметки за туризма.

В рамките на туининг проект AZ/14/ENP/ST/32 „Подкрепа на Държавния статистически комитет в хармонизирането на Националната статистическа система на Република Азербайджан в съответствие с европейските стандарти“ бяха изпълнени всички задачи по компонент 5 „Статистика на туризма“.

Бизнес регистър

През 2017 г. продължи методологичната работа по определяне на статистическите единици от вида предприятие, местни единици и групи предприятия в Регистъра на статистическите единици. Изследван беше обхватът на регистъра по отношение на отделните видове статистически единици и съответните задължителни характеристики. Обработени бяха всички данни от Справка за група предприятия, включена в годишния отчет на предприятията за 2016 година. Регулярно бяха актуализирани характеристиките на статистическите единици в Регистър на статистическите единици, използвайки информация от годишните статистически изследвания и от външни административни източници. Регистърът на статистическите единици продължи да осигурява пълен обхват на генералната съвкупност от активни статистически единици „предприятия“, „местни единици“ или „групи предприятия“, както и да предоставя условия за формиране на извадки по определени критерии за статистическите наблюдения.

Регистърът на статистическите единици беше използван като основен източник на информация при подготовка на бизнес демографията на предприятията, която описва жизнения цикъл на предприятията и представя данни за броя на активните предприятия, броя на новородените предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, броя на умрелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях към определен момент.

НСИ предостави на Евростат съвкупността от български правни единици, членове на групи предприятия на европейско ниво, и бяха идентифицирани чуждестранните правни единици, участващи в многонационални групи предприятия на национално ниво.

НСИ завърши дейностите по проект „Статистика на фамилияния бизнес“ в рамките на Програмата за конкурентоспособност на предприятията и МСП, 2014 - 2020 г., или по-

известна като програма COSME.

НСИ завърши дейностите, свързани с профилиране на големи мултинационални групи предприятия и валидиране на данни в Еврогруп регистъра (EGR), чрез използване на интерактивния модул EGR IM - проект „Стъпки към прилагане на дефиницията за статистическите единици в бизнес статистиката и профилиране“ в рамките на ESS.VIP ESRs проект - проект на ЕК.

Статистика на външната търговия

Основните приоритетни направления в областта на статистиката на външната търговия със стоки, по които работиха експертите през 2017 г., включват: по-пълното използване на административни източници на информация; осигуряване на навременна и надеждна статистическа информация и подобряване на качеството на данните; адаптиране на националната система за производство и разпространение на статистически данни за външната търговия със стоки в съответствие с променените изискванията на европейското законодателство и с нуждите на потребителите на външнотърговски данни; участие в работата на Евростат по обсъждане на стратегически въпроси, касаещи бъдещото развитие на статистиката на международната търговия със стоки.

С цел осигуряване на пълен обхват на износа и вноса за/от трети страни и гарантиране на предоставянето на надеждни и навременни данни за външнотърговската статистика НСИ продължи да използва получените в Агенция „Митници“ по линия на Единното разрешение за опростени процедури опростени митнически декларации, оформени в други държави.

В резултат на по-широкото и ефективно използване на наличните в НСИ данни и в отговор на нуждите на потребителите за по-подробна и актуална информация отдел „Статистика на външната търговия със стоки“ предостави на Евростат допълнителни данни по бизнес характеристики на предприятията за Канада - страна партньор. Експертите на НСИ се включиха и в изпълнение на дейностите по проекта на „Свързване на данни от бизнес демографията с данни за търговията чрез характеристиките на предприятията“, който цели производството на нови показатели без увеличаване на тежестта на респондентите.

През годината НСИ продължи работата по подобряване на качеството на първичните данни, деклариращи от търговците. Експертите от НСИ осъществиха както директни контакти с Интрастат операторите, така и контакти със сътрудничеството на **Националната агенция за приходите**, вследствие на които бяха коригирани някои неточности в подадените Интрастат декларации. Оказана беше и методологична помощ на респондентите при декларирането на данни при специфични случаи, което допринесе за улесняването на бизнеса при изпълняване на месечните му задължения за подаване на Интрастат декларации.

В областта на дейностите по събиране на данни от Националната агенция за приходите за вътрешнообщностна търговия чрез ИС „Интрастат“ през годината бяха приети и валидирани над 150 хил. декларации (82.6 хил. декларации по поток „пристигания“ и 67.8 хил. декларации по поток „изпращания“, чрез които бяха декларирани 6.5 млн. търговски трансакции). Общият брой Интрастат оператори през годината достигна 13.4 хил., от които 7.3 хил. по поток „пристигания“ и 6.1 хил. по поток „изпращания“.

Продължи дейността по усъвършенстване на качеството на събираните данни по ИС „Интрастат“ чрез въвеждане на допълнителни правила за валидиране и осъществяване на проверки на събираните данни чрез съпоставка с данни от други административни източници - основно системата за ДДС и базата данни „СОМЕХТ“ на Евростат.

През май посредством телеконференцна връзка експертите от НАП и НСИ обсъдиха с Евростат мерките, които се предвижда да бъдат предприети на национално ниво за намаляване на административната тежест по прилагане на ИС „Интрастат“.

Дирекция „Интрастат“ на НАП изготви и представи на Евростат подробни коментари по специфичните разпоредби за статистиката на международната търговия със стоки в проекта на текст за Регламента за изпълнение на Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката.

С оглед на улесняването на потребителите на статистическа информация при оповестяване на новите месечни данни ежесечно бяха подготвяни и публикувани по две прессъобщения - съответно за търговията с трети страни и за търговията в рамките на ЕС. Продължи поддържането на средствата за съхранение и разпространение на данните за външотърговската статистика със стоки чрез Информационна система „Външна търговия“, която дава директен достъп на потребителите до по-детайлни данни от тези, публикувани в прессъобщенията.

И през 2017 г. експертите от НСИ допринесоха за цялостната иновационна дейност в областта на статистиката на международната търговия със стоки на европейско ниво посредством участието си в ръководни, целеви и работни групи на Евростат. Активното участие в интегрирането на разпоредбите за Интрастат и Екстрастат в базовия акт и в актовете за прилагане на Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката беше едно от ключовите направления в работата на НСИ.

III.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство

В началото на 2017 г. беше актуализирано споразумението между Министерството на земеделието, храните и горите и Националния статистически институт за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмена на информация в областта на статистиката на селското стопанство и стартира подписването на двустранно споразумение между Националния статистически институт и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.

През 2017 г. отдел „Агростатистика“ в МЗХГ започна изграждането на две информационни системи:

- Информационна система за агростатистика;
- Информационна земеделска счетоводна система.

С внедряването на Информационната система за агростатистика отдел „Агростатистика“ ще разполага с инструмент, в т.ч. и с онлайн вариант, за събиране, обработка и разпространение на данните от изследването на структурата на земеделските стопанства и други 10 регламента от европейското законодателство за земеделска статистика, за които Министерството на земеделието, храните и горите има ангажимент да предоставя данни на Евростат.

С Информационната земеделска счетоводна система ще бъде автоматизиран процесът по събиране, контрол, валидиране и анализ на резултатите за доходите на земеделските стопанства на национално и регионално ниво съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) № 2015/220 на Европейската комисия от 3.02.2015 г., с който се въвеждат нови категории данни и се променя изцяло структурата и начинът на предаване на данните от земеделския счетоводен формуляр на Европейската комисия.

Внедряването на двете информационни системи е в изпълнение на препоръките на Европейската комисия по проведените одитни мисии на Системата за земеделска счетоводна информация през 2011 и 2014 г. и от Партньорската проверка на Евростат, проведена на НСС на Република България през 2014 година. В резултат на това ще бъде намалено натоварването на респондентите и администрацията и ще бъдат оптимизирани сроковете за обработка и публикуване на резултатите от статистическите изследвания.

През 2017 г. експерти от отдел „Агростатистика“ взеха участие в подготовката на проекта за Рамков регламент на Европейския парламент и на Съвета относно интегрираната статистика за земеделските стопанства, с което се цели разработване на хармонизирани и сравними статистически данни за структурата на земеделските

стопанства в единна рамка за европейска статистика чрез свързване на структурна информация с друга информация на ниво стопанство.

В началото на годината приключи изследването на удовлетвореността на потребителите от предлаганите от отдел „Агростатистика“ статистически информационни продукти и услуги през 2016 г. и стартира ново изследване за 2017 година. Анкетата се провежда онлайн на сайта на МЗХГ.

През 2017 г. в изпълнение на ангажиментите, свързани с процеса по координация на дейностите по производство, разпространение и обмен на статистическа информация в рамките на Националната статистическа система на България експертите от НСИ участваха текущо в заседанията на Националния съвет по Системата за земеделска счетоводна информация, на РГ за структурата на земеделските стопанства, дейността на експертните комисии на МЗХГ по изграждане и приемане на информационните системи за агростатистика и за земеделска счетоводна информация, както и на Постоянната междуведомствена работна група за оценка на Европейски структурни и инвестиционни фондове. В рамките на семинар, организиран от НСИ, беше проведена дискусия за необходимостта от подобряване на комуникацията и координацията между институциите, участващи в производството на информация за селското, горското и рибното стопанство в България, с участие на експерти от партньорските институции на НСИ (МЗХГ, Изпълнителната агенция по горите, Българската агенция по безопасност на храните и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури).

През годината успешно приключиха дейностите по изпълнение на задълженията на НСИ по Общо предварително условие 7 от Споразумението за партньорство, в рамките на които бяха разработени метаданни за показателите за резултат за отчитане на напредъка на изпълнението на Програмата за развитие на селските райони и Програма „Морско дело и рибарство“ за периода 2014 - 2020 година.

Експерти от НСИ и МЗХГ участваха в работата на комитетите за наблюдение на Програмата за развитие на селските райони и Програма „Морско дело и рибарство“ за периода 2014 - 2020 г., междуведомствените РГ 7 „Земеделие“ и РГ 8 „Рибарство“ и в заседанията на работните групи на Евростат в областта на селскостопанската статистика.

За повишаване на професионалната квалификация експертите от НСИ участваха в:

- дейностите по проект на ЕК на тема „Внедряване на SDMX технически и статистически стандарти в Националния статистически институт на България“;
- обучителни курсове за въвеждане в управлението на риска съгласно стандартите ISO 31000:2009 и ISO 31010:2009 и поддържането на Системата за качеството на НСИ съгласно стандарт ISO 9001:2015;
- обучителен семинар с участие на експерти от ТСБ (отдели „Статистически изследвания“) на тема „Промени в статистическия инструментариум и методиката на наблюденията за цените в селското стопанство през 2017 г. и отражението им върху натовареността на респондентите и качеството на статистическата информация“.

През 2017 г. в областта на статистиката на селското, горското и рибното стопанство бяха проведени общо 32 статистически изследвания - 20 от отдел „Агростатистика“ в МЗХГ и 12 от НСИ.

В началото на годината отдел „Агростатистика“ приключи събирането на информацията за структурата на земеделските стопанства през 2016 г. и продължиха дейностите по Споразумението с Евростат за безвъзмездно предоставяне на средства. Извършена беше организация за провеждането на изследването на структурата на трайните насаждения през 2017 година.

В областта на статистиката на растениевъдството през 2017 г. беше събрана информация за: засетите/засадените и реколтирани площи, средните добиви и производството от полски култури, зеленчуци, лозя и овощни видове, за добивите на

пшеница и ечемик (прогнозни данни за реколта 2017) и дейността на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци.

През периода юни - август беше проведено наблюдение за заетостта и използването на територията на България (БАНСИК 2017). Получени бяха данни за площите със селскостопанско предназначение, включително и за основните култури на ниво шест статистически района (NUTS 2).

В областта на статистиката на животновъдството бяха проведени наблюдения за броя на селскостопанските животни в България към 1.11.2017 г. и за състоянието на птицевъдството и пчеларството в България през 2016 година. Месечно и годишно беше събрана информация за дейността на кланиците, млекопреработвателните предприятия и люпилните.

В изпълнение на изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) № 2015/220 на Европейската комисия от 3.02.2015 г., беше актуализиран статистическият формуляр за събиране на данни за доходите на земеделските стопанства чрез Системата за земеделска счетоводна информация. Бяха събрани данни за отчетните 2016 и 2017 г. (за стопанствата, които не водят счетоводство).

Резултатите от проведените наблюдения от отдел „Агростатистика“ бяха публикувани регулярно в специализираните бюлетини на сайта на МЗХГ, в годишните издания на НСИ - Статистически годишник, Статистически справочник, в електронния преглед на статистическата информация, в електронните таблици на Евростат и Организацията по прехрана и земеделие (ФАО). През 2017 г. беше допълнена публикуваната публична информация в отворен формат на Портала за отворени данни.

През 2017 г. НСИ разработи годишни данни (предварителни и окончателни за 2016 г.) и тримесечни за 2017 г. (в т.ч. и експресни оценки) за националните нефинансови сметки за икономическа дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ в текущи и съпоставими цени.

Съгласно Регламент (ЕС) № 138/2004 бяха разработени и бяха изпратени на Евростат годишни данни за икономическите сметки за селското стопанство - първа и втора оценка на дохода в селското стопанство и предварителни данни за 2016 г., окончателни данни за 2015 г. и първа оценка на дохода за 2017 г. по текущи и съпоставими цени. Разработени бяха регионални данни за икономическите сметки (ниво NUTS 1 и NUTS 2), за статистиката на единичните стойности в селското стопанство и „мостови таблици“ за връзка с националните сметки за 2015 година.

Съгласно действащото джентълменско споразумение между Евростат и държавите - членки в областта на статистиката на селскостопанските цени и индекси бяха изчислени и изпратени на Евростат и тримесечни данни за 2017 г. и годишни данни за 2016 г. и 2017 г. (оценка) за цените и индексите на селскостопанската продукция и вложенията в селското стопанство.

През 2017 г. беше изцяло актуализиран приложеният софтуер за онлайн събиране на данни от респондентите в рамките на наблюденията на цените в селското стопанство. В резултат на направените промени беше постигната оптимизация на процеса по събиране и обработване на статистическите данни, подобро беше качеството на статистическата информация и беше намалена натовареността върху респондентите.

През 2017 г. за първи път беше събрана информация за цените на производител на биологично произведени продукти от растителен и животински произход и биологично отглежданите селскостопански животни.

Разработена беше и беше изпратена на Евростат тегловата схема за изчисляването на индексите на продукцията и вложенията в селското стопанство при новата база 2015 = 100. Разработени са данни за индексите на селскостопанската продукция и вложенията в селското стопанство при новата база на Евростат 2015 = 100, които ще бъдат изпратени съгласно графика за държавите членки.

Изчислени бяха и бяха изпратени на Евростат данни за средната цена на земеделската земя и рентата в селското стопанство за 2016 г. на национално и

регионално ниво NUTS 1 и NUTS 2. В изпълнение на постигната договореност между Евростат и държавите членки бяха разработени метаданни съгласно ESMS с помощта на приложението ESS Metadata Handler.

Изчислени бяха и бяха изпратени на Евростат данни за икономическите сметки за горското стопанство за 2015 г., подготвени заедно с Изпълнителната агенция по горите, и за Сметките за материалните потоци за 2016 г. съгласно Регламент № 691/2011 относно Европейските икономически сметки за околната среда за селското, горското и рибното стопанство.

Съгласно Календара за разпространение на статистическата информация от наблюденията в Националната статистическа програма за 2017 г. бяха подготвени таблици с данни и прессъобщения за публикуване на сайта на НСИ и ИС „Инфостат“. Съгласно сроковете в Издателския план за 2017 г. бяха подготвени таблиците с данни за публикуване в печатните/електронните издания на НСИ - Статистически годишник и Статистически справочник.

III.5. Многоотраслова статистика

Бизнес тенденции

През 2017 г. продължи работата по всички статистически изследвания в областта на бизнес тенденциите, включени в Националната статистическа програма. Те се провеждат с финансовото съдействие на Европейската комисия съгласно „Общата хармонизирана програма на Европейския съюз за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“.

Чрез месечните бизнес наблюдения в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите беше осигурена информация за стопанската конюнктура в страната. Бизнес анкетите показват мненията на мениджърите относно настоящата и бъдещата икономическа ситуация в страната. Информацията от тях е изключително актуална, тъй като данните се отнасят за месеца, в който се провеждат наблюденията. Показателите, получени от тях, могат да се използват като компоненти на съставни изпреварващи показатели за анализ и откриване на повратните точки в икономическия цикъл.

Наблюдението на потребителите осигури данни за тенденциите в развитието на общественото мнение по основни икономически процеси и явления като общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията, намеренията за извършване на основни разходи за предмети с дълготрайна употреба и покупка на жилище или автомобил.

От наблюдението на инвестиционната активност в промишлеността (проведено през март и октомври) бяха получени данни за извършените инвестиции и инвестиционните планове на предприятията в сектора. Въз основа на резултатите от изследването се изчислява процентно изменение на инвестициите през текущата година спрямо инвестициите през предходната година, както и прогнозните инвестиции през следващата година спрямо инвестициите през текущата година.

Потребители на данните за бизнес тенденциите са органите на държавните институции, Българската народна банка, Европейската комисия, Европейската централна банка и други.

Показатели за мониторинг на национални и европейски политики

Осигурени бяха статистическите данни по индикаторите за изпълнението на приоритетните цели по стратегията „Европа 2020“ и по Системата от показатели за устойчиво развитие.

Разработени бяха и бяха предоставени статистически данни за наблюдение и оценка на национални стратегии с тематичен обхват на данните от всички статистически

области и данните за мониторинг на дейностите по оперативните програми, необходими на управляващите органи.

През 2017 г. НСИ започна работата по подготовката на Статистическата система от индикатори за Целите на устойчиво развитие 2030, приети от ООН, като представители на НСИ участваха в тематични работни срещи, организирани от Статистическата комисия на ООН и международни организации.

Статистика и сметки за околната среда

Основен приоритет в областта на статистиката на околната среда и сметките беше усъвършенстването на методологията и осигуряването на надеждна информация за състоянието, видовете натиск и основните тенденции на въздействие на икономиката върху околната среда. Проведените статистически наблюдения осигуриха детайлна информация относно:

- **Количеството на емисиите**, създадени от икономиката и изхвърлени в атмосферата, по икономически дейности (данните се използват за националните инвентаризации на емисиите на вредни вещества и парникови газове в атмосферата);
- **Количеството на образуваните и третираните отпадъци (опасни и неопасни, вкл. битови и строителни)** съгласно Европейския списък на отпадъците в разбивка по икономически дейности (интегрирани статистически и административни данни, подлежащи на задължително докладване на Евростат, съгласно Регламент № 2150/2002 относно статистиката на отпадъците). Информацията за опасните отпадъци и инсталациите за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци беше предоставена в срок от **дирекция „Мониторинг и оценка на околната среда“ на Изпълнителната агенция по околна среда към Министерство на околната среда и водите**, която е орган на статистиката. Осигуряват се и данни за броя и площта на депата, обхванатото население от услуги по сметосъбиране, а също така за приходите от данъци и такси на общинските администрации и за разходите за управление на битови отпадъци.
- **Количеството на опаковките** - пуснатите на пазара, както и рециклираните и изгорени отпадъци от опаковки (интегрирани статистически и административни данни, докладвани на Евростат);
- **Дълготрайните материални активи с екологично предназначение** в стойностно изражение - наличност в началото и края на годината в разбивка по икономически дейности;
- **Разходите за опазване и възстановяване на околната среда** - за придобиване на дълготрайни активи и текущото им поддържане по икономически дейности и направления (опазване на въздуха, почвата, биоразнообразието, горите, пречистване на отпадъчните води, третиране на отпадъците и др.), както и съответните източници на финансиране;
- **Стойността на произведените екологични стоки и услуги** по вид, икономически дейности и по направления за околната среда;
- **Иззетите води за икономиката и населението**, използваните води и отведените отпадъчни води във водните обекти по икономически дейности на национално, административно и басейново ниво; капацитетът на селищните пречиствателни станции за отпадъчни води; изградените водопроводни и канализационни мрежи; населението, свързано с услуги за водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, и други (данните за отпадъчните води се използват за националните инвентаризации на емисиите на вредни вещества и парникови газове в атмосферата);

- **Запасите и добива на подземни богатства**, площите на находищата и заетите лица по икономически дейности;
- **Шумови нива** на национално и регионално равнище.

Един от основните приоритети в работата през 2017 г. беше развитието и усъвършенстването на икономическите сметки за околната среда в изпълнение на Регламент № 691/2011 на Европейския парламент и на Съвета. Икономическите сметки за околната среда показват взаимодействието между икономиката, домакинствата и факторите, свързани с околната среда. НСИ предостави в срок данни на Евростат за първата група модули: 1) сметки за физическите потоци на емисиите във въздуха (включително за парниковите газове), 2) сметки за потреблението на материали (входящи/изходящи материални потоци и промени в материалните запаси в икономиката) и 3) сметки за данъците, свързани с околната среда, в стойностно изражение (приходите в националните икономики от данъци, свързани с околната среда). Съгласно Регламента бяха докладвани данни и за втората група модули: 1) сметките за екологичните стоки и услуги, 2) сметките за разходите за околната среда и 3) сметките за физическите енергийни потоци.

Започна разработването на методологията и събирането на данни за сметките за субсидиите и трансферите за околната среда като част от допълнителната група сметки на Регламент № 691/2011. Стартира и работата по методологията за оценка на вноса и износа на отпадъци за България.

Започна изпълнението на приоритетна национална задача, извън плана на НСИ - актуализация на методологията и преизчисление на емисиите във въздуха от 1990 г. насам съгласно Ръководството за инвентаризация на емисиите на вредни вещества - ЕМЕР/CORINAIR (2016 г.). Извънредната задача произтича от влизането в сила на Постановление на Министерски съвет № 227/16 октомври 2017 г. за изменение на Наредбата за реда и начина за организиране на националните инвентаризации на вредни вещества и парникови газове в атмосферата. Препоръките към България са конкретизирани в Доклад от посещението на проверяващия екип от международни експерти, което се състоя през септември 2017 г. във връзка с техническия преглед на националната инвентаризация на емисиите съгласно Директива (ЕС) 2016/2284.

НСИ участва със самостоятелни разработки и в процеса на валидиране на данните за Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда, издаден от Изпълнителната агенция по околната среда към Министерство на околната среда и водите.

Евростат одобри апликационните форми за кандидатстване за субсидия по теми „Подобряване на методите за разпределяне на емисиите от пътният транспорт и използването на енергия от сектор „Домакинства по икономически дейности“ и „Пилотно изследване на обхвата и състоянието на екосистемните сметки във физическо изражение“.

Експерт от НСИ участва в туининг проект на ЕС МК 12 IB ST 01 „Подкрепа на Държавната статистическа служба за изграждане на капацитет и подобряване на хармонизацията на статистиката със стандартите на ЕС“ с бившата югославска република Македония на тема „Внедряване на модула в сектора на производителите на екологичните стоки и услуги“.

Статистика на жилищния фонд

През 2017 г. продължи производството на данни по изследванията за въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, съборените жилищни сгради и жилища и жилищния фонд.

Регионална статистика и географски информационни системи

През 2017 г. продължи работата по разпространението на статистически данни в

регионален разрез. С оглед на разширяването на достъпа на потребителите до регионалната статистическа информация тематичната рубрика „Регионална статистика“ и съдържанието на електронната публикация „Районите, областите и общините в Република България“ бяха усъвършенствани. Публикуваните данни са представени на най-ниско ниво, доколкото характерът на статистическото изследване позволява да се получават надеждни и ненарушаващи статистическата конфиденциалност данни. Разработените данни са от териториално ниво NUTS 0 - 3 до ниво населено място.

Извършен беше мониторинг и актуализация на категоризацията на административно-териториалните и териториалните единици.

С цел осигуряване на специализирани информационни потребности на външни потребители продължи работата по приложението на ГИС технологиите за изграждане на тематични графични слоеве от статистическа информация и поддържане на цифрови модели на големите населени места. Продължи актуализацията въз основа на събраната статистическа информация за сградния и жилищния фонд в страната. Дейността по картографското представяне в статистическите издания продължи и през 2017 година.

НСИ участва в постоянно действащата работна група към междуведомствения съвет по пространствени данни и в създадените тематични работни подгрупи - „Административни единици“ и „Адреси“ като държател на данни. НСИ е референтен орган по темите за статистически единици и разпределение на населението от Приложение III от Закона за достъп до пространствени данни и Директива 2007/2/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за създаване на инфраструктура за пространствена информация в европейската общност (INSPIRE).

Наука, технологии и иновации

През 2017 г. продължи работата по производството и разпространението на статистически данни за НИРД и за иновациите в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 995/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността в научнотехнологичната област.

Формираните данни от ежегодните статистически изследвания за НИРД и за бюджетните разходи за НИРД бяха публикувани в срок на сайта на НСИ и изпратени на Евростат за първи път в SDMX формат.

Статистическото изследване на иновационната дейност на предприятията през периода 2014 - 2016 г. беше проведено в пълно съответствие с хармонизирания въпросник и методология на Евростат (CIS 2016).

Информационно общество

През 2017 г. НСИ проведе две регулярни статистически изследвания в областта на информационното общество в съответствие с препоръките на Евростат и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 2016/2015 на Европейската комисия относно статистиката на Общността за информационното общество. Данните от тези изследвания осигуряват надеждна и международно съпоставима информация за използването на информационно-комуникационни технологии от домакинствата и предприятията в България.

През тази година беше модернизирани и стандартизиран процесът по валидиране на данните на ниско ниво с помощта на автономно приложение EDIT, предоставено от Евростат.

Проведено беше специализирано обучение с отговорниците от ТСБ по изследването за използването на ИКТ и е-търговията в предприятията, на което бяха представени целите, задачите и организацията на изследването през 2017 г., както и бяха дискутирани методи за подобряване на качеството на данните.

Годишните данни за използването на ИКТ от домакинствата и предприятията за

2017 г. бяха обработени в съответствие с изискванията за качество и публикувани през декември на същата година.

III.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности

Информационни и комуникационни технологии

Основен приоритет беше увеличаването на капацитета и степента на резервиране на информационните системи чрез използване на ефективни средства за съхраняване и възстановяване на информационните системи и данните от статистическите изследвания. Прилагат се надеждни политики за резервиране на базите данни и компонентите на информационните системи чрез специализиран софтуер и поддържане на библиотека на архивните носители. Допълнително се резервира и важната информация от определени работни станции.

С цел улеснение на респондентите на статистическите изследвания продължава обработката на заявки на потребители, получени по телефона и по други канали (електронна поща, писма и т.н) от Подпомагащия център, като се оказва съдействие по технически и/или методологически проблеми. Гаранция за своевременната реакция на заявките е внедрената система за управление и контрол на заявките.

За ефективното поддържане на актуални данни за предприятията между НСИ и Агенцията по вписванията се осъществява репликация на данните за осъществените вписвания в Търговския регистър и в Регистър Булстат. Беше актуализирана системата за получаване на данни от Регистър Булстат след модернизацията на системата от АВ. На определени служители е осигурен достъп чрез цифрови сертификати до делата на търговците, вписани в Търговския регистър.

Усъвършенстван беше обменът на данни между НСИ и другите администрации (НАП, АМ, НОИ), като се използва директна връзка през единната електронна съобщителна мрежа, гарантираща сигурност на обмена и защита на данните. С цел максимална защита на индивидуалните данни при обмена на микроданните за вътрешно-общностната търговия НСИ осъществи свързаност с Евростат и други членове на ЕС през Националния портал на Общата мрежа на митническите и данъчните администрации (CCN).

НСИ поддържа Националния регистър на населените места и Общия регистър на търговците, като в НРНМ бяха отразени всички промени за териториалните и административно-териториалните единици. Освен интернет справките в НРНМ за улеснение на другите администрации НСИ разработи и публикува на сайта си актуална версия на Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици.

През 2017 г. продължи процесът по изграждане на централизирани информационни системи и изграждане на нови среди за виртуализация.

Развитие на статистическите информационни системи

Разработени бяха скриптове за дефиниране на изследванията, включени в системата за 2017 г., правила за логически контрол (обновяване на метаданните). Бяха актуализирани съществуващите и създадените нови .pdf форми за въвеждане на данни по отделните формуляри за годишните наблюдения през 2017 година.

През годината продължи дейността по разработване на аналитични изходи и специфични анализи за различни статистически изследвания с използване на статистическия пакет SPSS Statistics Server (20.0), който е основна аналитична платформа в НСИ.

Продължи работата по поддръжката и актуализацията на ИС „Бизнес статистика“,

както и дейностите, свързани с актуализиране, развитие и експлоатация на разработените през предходните години приложения.

ИКТ инфраструктура

Развитието на информационната и технологична инфраструктура беше основен приоритет през 2017 г. за преодоляване на технологичното изоставане на използваните в НСИ технически средства. Освен това друга основна цел е постигането на надеждна работа на информационните системи и осигуряване на непрекъсваемост на предоставяните услуги за респондентите и потребителите на статистическа информация.

Специалистите на НСИ осъществяват непрекъснат мониторинг на работоспособността на техническите средства и информационните системи, изграждащи информационната структура на НСИ, както и поддръжката на всички компоненти на информационната инфраструктура.

Успешно беше извършена миграцията на услугата „Електронна поща“ към новата платформа Microsoft Exchange Server 2010, с което се подобри капацитетът, бърздействието, надеждността и се реализираха нови функционални възможности.

Беше подменено част от активното комуникационно оборудване, което допринесе за по-добрата мрежова свързаност и безотказната работа на ИС в НСИ. Предстои подмяна на мрежовото оборудване в ТСБ и Отдели „Статистически изследвания“.

Един от акцентите на дейността е администрирането на операционните системи, средствата за антивирусна защита и инсталирането и актуализирането на използваните в НСИ програмни средства.

Методология, статистически метаданни, класификации и стандарти

През отчетната година НСИ продължи работата по внедряване на Специалния стандарт за обмен на данни и метаданни (SDMX) в националната статистическа практика. НСИ предоставя на Евростат справочни метаданни чрез уебприложението „Национален редактор на справочни метаданни“ (NRME) и участва в годишния мониторинг на Евростат за състоянието на Националната система за метаданни.

Продължи и завърши работата по проекта „Хоризонтална и вертикална интеграция: прилагане на технически и статистически стандарти в НСИ“, който има за цел актуализиране на внедрените ESMS (Структура за справочни метаданни) и ESQRS (Стандартна структура за доклади по качеството); разработване и публикуване на доклади за качеството в ESQRS формат на сайта на НСИ; разширяване на създадената в рамките на предишния проект национална база данни за референтни метаданни. В рамките на проекта беше разработена национална структура на метаданни за процеса, разширявайки Европейската структура за метаданни за процеса (EPMS). Осъществено беше нейното успешно тестване в пет статистически области: структурна бизнес статистика (промишленост и услуги), селскостопанска статистика, изследване на работната сила, наблюдение на домакинските бюджети и SILC. При създаването на националната структура на метаданни за процеса беше разработен национален „Общ модел на статистическия производствен процес“ в съответствие с GSBPM (Generic Statistical Business Process Model), ver. 5.0, който е адаптиран към потребностите на българската статистическа система по отношение на етапите на събиране, обработване, анализ и разпространение на статистическата информация на национално ниво. Този модел осигурява стандартна рамка и хармонизирана терминология за подпомагане на всяка статистическа организация за модернизиране на нейните статистически производствени процеси и споделяне на методи и компоненти. Може да се използва още за стандартизиране на метаданни, шаблон за документиране на процеса, хармонизиране на статистическата инфраструктура и за оценка на качеството на процеса и бъдещи подобрения.

Една от основните задачи през 2017 г. беше поддържането в актуално състояние на статистическите класификации и оказването на методологична помощ на потребителите по използването им в статистическата и социалната практика.

За целите на статистическите обработки и продължаването на динамичните редове на базата на настъпилите промени в Комбинираната номенклатура бяха разработени кодови таблици на преход. Разработени бяха и нови класификационни версии на продуктите класификации. За целите на наблюдението ПРОДКОМ бяха актуализирани Списъците на Т и Z кодовете, а за целите на статистиката на външната търговия и за ИС „Интрастат“ към НАП беше извършена ежегодна актуализация на самообяснителните текстове на Комбинираната номенклатура.

За улесняване на потребителите при използването на класификациите бяха разработени „Номенклатури, описващи транспортируемите стоки, отнесени към ремонта, инсталирането, отдаването под наем и трите вида търговия, базирани на Класификацията на продуктите по икономически дейности - 2015 (КПИД-2015)“. Те могат да се използват като средство за класифициране на статистическите единици, за тълкуване на Класификацията по икономически дейности или за разработване на обяснителни бележки или азбучни списъци (индекси). Подпомагат статистиците при осъществяване на статистическите изследвания и подобряват съпоставимостта в международен аспект.

През годината НСИ продължи участието си в поддържането на Националната класификация на професиите и длъжностите, 2011 (НКПД - 2011), актуализирането на списъка с длъжностните наименования и кореспондиращите таблици. През годината на два пъти беше извършена извънредна актуализация на Списъка с длъжности поради промени в законодателството на Р България.

През отчетната година продължи предоставянето на данни и метаданни съгласно Специалния стандарт за разпространение на данни „Плюс“ (SDDS Plus) на Международния валутен фонд.

През годината продължиха дейностите по текущо поддържане на Информационна система „Статистически класификации“, електронните речници на статистическите термини и по стандартизиране и хармонизиране на статистическата терминология. Беше изготвен „Списък на стандартните статистически показатели за 2017 година“.

През текущата година беше разработен тримесечен бюлетин за ръководството на НСИ, съдържащ анализ на макроикономически показатели.

Завърши успешно работата по проект на тема „Пилотни проекти за Big Data - I“, като НСИ беше активен партньор в **Работен пакет 2 „Извличане на информация от интернет за характеристики на предприятията (web scraping)“** и **работен пакет 9 „Разпространение и популяризиране на резултатите от проекта“**. В рамките на Работен пакет 2 е разработен специализиран софтуер за идентифициране на уебсайтовете на предприятията, ИТ платформите за електронна търговия и присъствието им в социалните мрежи. Като допълнителна дейност беше тестван как работи в български условия аналогичен софтуерен продукт, разработен от италианската статистическа служба. С този проект е поставено началото на експерименталното използване на подхода на „големите данни“ в официалната статистическа практика. Проектът има практическа стойност за други статистически области: статистическия бизнес регистър и изследването „ИКТ в предприятията“ по отношение на актуализиране на характеристиките на предприятията в бизнес регистъра и осигуряване на Бенчмарк в ИКТ изследването.

В рамките на работен пакет 9 през февруари тази година НСИ беше домакин и съорганизатор (съвместно със статистическия институт на Белгия) на международна конференция за Big Data, на която бяха обсъдени резултатите от различните работни пакети, включени в настоящото първо грантово споразумение (SGA-I), с всички европейски страни - участници в проекта, заинтересовани експерти, представители на Евростат, Европейската комисия, международни организации, научната общност и

бизнеса в България. На заключителната сесия на семинара беше проведена широка дискусия за влиянието на Big Data върху официалната статистика и бъдещето на Европейската статистическа система.

В началото на 2017 г. НСИ стартира работата по проект „Пилотни проекти за Big Data - II“ (SGA-II), който е естествено продължение на SGA-I, като допълнителни направления, по които се работи, са методология и качество на статистическите оценки, основани на „големи данни“.

През октомври НСИ стартира работата по две нови направления:

- моделиране и прогнозиране на показателите, включени в краткосрочната бизнес статистика;
- подобряване на качеството на „Наблюдението на работната сила“ в рамките на грантово споразумение с Евростат.

Други дейности

Осигурени бяха статистическите данни за възникналите кризисни събития през 2016 година.

IV. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

Персонал

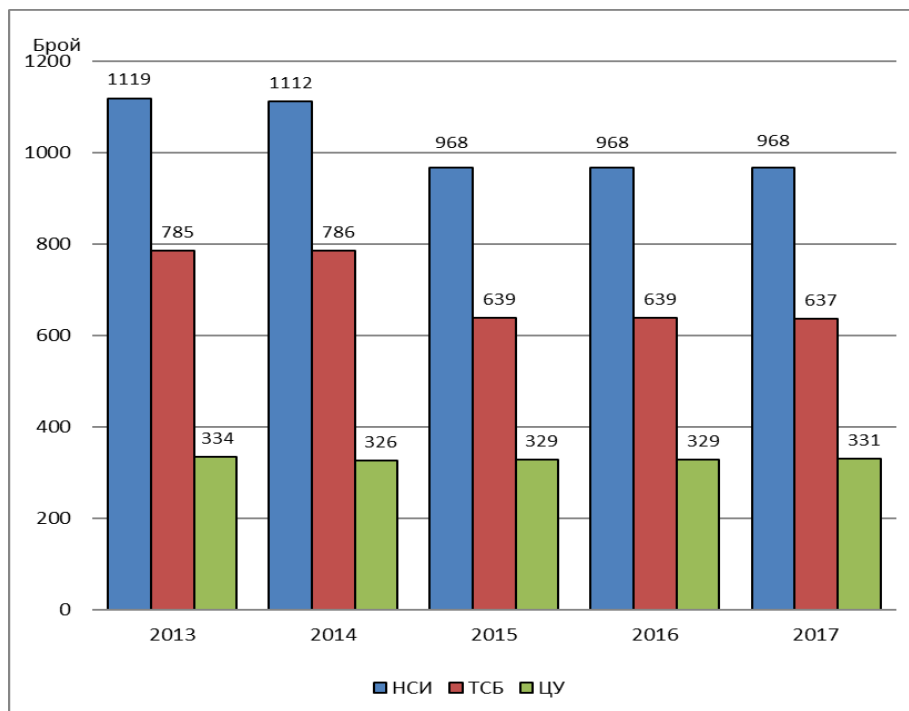
Националният статистически институт се състои от Централно управление и шест териториални статистически бюра. Териториалните статистически бюра осъществяват функциите и задачите на НСИ по производството и разпространението на статистическа информация на регионално ниво. Териториалните структури са следните:

- ТСБ - Северозапад;
- ТСБ - Север;
- ТСБ - Североизток;
- ТСБ - Югоизток;
- ТСБ - Юг;
- ТСБ - Югозапад.

Структурните звена в ЦУ на НСИ са разпределени в обща и специализирана администрация съгласно Закона за администрацията.

Общата численост на персонала в структурните звена на НСИ през 2017 г. е 968 щатни бройки, в т.ч. Централно управление на НСИ - 331 щатни бройки, и териториалните статистически бюра - 637 щатни бройки (фиг. 5). Съгласно Устройствения правилник на НСИ Централното управление е организирано в седем дирекции: „Бизнес статистика“, „Демографска и социална статистика“, „Макроекономическа статистика“, „Многосекторна статистика и услуги за потребителите“, „Информационни системи и инфраструктура“, „Обща администрация“; и структури на пряко подчинение на председателя на НСИ: дирекция „Методологично-учебен център“, експерт връзки с обществеността, сектор „Сигурност на информацията и ОМП“, „Инспекторат“, финансов контролор, звено „Вътрешен одит“ и отдел „Международно сътрудничество“. Пет от дирекциите са в специализираната администрация, а една - в общата администрация.

Фиг. 5. Щатни бройки в НСИ през периода 2013 - 2017 година

За последните пет години вследствие на оптимизиране на структурата на териториалните статистически бюра и на Централното управление на НСИ и поради въвеждането на нови организационни подходи в управлението на процесите на събиране, обработка и производство на статистическа информация и в управлението на персонала се наблюдава тенденция на абсолютно намаляване на заетите в системата на НСИ. За периода 2015 - 2017 г. няма абсолютно намаление на персонала.

Провеждане на конкурси за незаети длъжности

Организационните промени доведоха до провеждането на политики на подбор на персонала, насочени към заместването на излизащите в пенсия служители с млади хора с перспективно мислене, току-що завършили висше образование или продължаващи обучението си в български университети. За периода от началото на годината до края на октомври бяха проведени общо 46 конкурса за назначаване на служители на свободни работни места. В ЦУ на НСИ конкурсите бяха 26, а в ТСБ - 20.

Заети по възраст и образование в НСИ

Състоянието на персонала в Националния статистически институт е представено в таблици 3 и 4, в които се обобщава структурата на персонала общо за НСИ, в т.ч. ЦУ на НСИ и ТСБ.

3. Структура на заетите по възрастови групи в НСИ

(Брой)

Структури	Възрастова категория (години)					общо
	до 29	30 - 45	46 - 55	56 - 65	над 65	
ЦУ	38	110	72	80	4	304
ТСБ	34	194	210	189	0	627
НСИ	72	304	282	269	4	931

4. Структура на заетите в НСИ по образование

(Брой)

Структури	Образователни степени						общо
	доктор	магистър	бакалавър	професионален бакалавър по...	средно образование	основно образование	
ЦУ	5	261	22	3	13	0	304
ТСБ	0	386	76	15	150	0	627
НСИ	5	647	98	18	163	0	931

Посочените данни показват висока степен на образование сред служителите на НСИ, като делът на висшите е над 82%. Анализът сочи, че се запазва открояваща тенденция на превес на специалности с икономическа насоченост, като това са около 59% от общия състав. Статистиците, които работят не само в специализираната, но и в общата администрация, се очертават като най-многобройни - 36% от целия щат. Подобно на другите администрации и в НСИ преобладават служителите в по-високите възрастови групи.

В табл. 5 е показан броят на служителите, които към настоящия момент продължават образованието си за придобиване на по-висока образователна степен.

5. Обучение на служителите от НСИ в български университети

(Брой)

Вид обучение	НСИ	ЦУ	ТСБ
Висше образование за получаване на образователна степен			
Доктор	5	5	0
Магистър	9	2	7
Бакалавър	6	1	5
Общо	20	8	12

Бюджет

Изпълнението на бюджета на НСИ за 2017 г. е съгласно приетия Закон за държавния бюджет на Република България за 2017 г. и направените корекции към 31.10.2017 година (Приложение 1).

Планираните приходи са изпълнени спрямо уточнения план към 31.10.2017 г. - 45%.

Изпълнението на общия размер на разходите за същия период е 76%, в т.ч. текуща издръжка (заплати, други възнаграждения и плащания на персонала и издръжка) - 74%.

V. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ

В началото на годината от звено „Вътрешен одит“ беше направена оценка на риска на всички структури в системата на НСИ, включително и на ТСБ. В установения срок беше актуализиран Стратегическия план за дейността на звено „Вътрешен одит“, който обхваща периода януари 2017 - януари 2019 година. В съответствие с него бяха изготвени Годишен план за дейността на ЗВО и План за обучение на вътрешните одитори в НСИ за 2017 г., утвърдени от председателя на НСИ в определените срокове.

През февруари беше изготвен годишен доклад и таблица за обобщена информация за дейността на звено „Вътрешен одит“ в НСИ за предходната година и същите бяха изпратени на министъра на финансите в нормативно определения срок.

През годината бяха осъществени следните дейности:

- Участие на РЗВО като координатор и консултиращ орган при определяне и оценка на рисковете за 2016 и 2017 г. в ЦУ и ТСБ.
- Участие на РЗВО като координатор и организатор във връзка с подготовка на обобщен доклад и въпросник за състоянието на системите за финансово управление и контрол за 2016 г. в системата на НСИ.
- Участие на РЗВО чрез присъствие в инвентаризация на хранителни стоки и продукция в Учебно-квалификационен център „Сливек“. Проследяване на изпълнението на дадена препоръка по извършен одит на Учебно-квалификационен център „Сливек“.

В изпълнение на Годишния план за дейността на ЗВО за 2017 г. бяха изпълнени пет одитни ангажимента за даване на увереност, както следва:

- Проследяване на изпълнението на дадените препоръки по одитни ангажименти, извършени през 2016 година.
- Вторият одитен ангажимент беше планиран и изпълнен съгласно изпратено писмо от министъра на финансите с цел: „Преглед, анализ и оценка на степента на внедряване на плащанията по реда на чл. 4, ал. 1 и 3 от Закона за ограничаване на плащанията в брой и ефективността от тяхното прилагане в ЦУ и ТСБ на НСИ“. Основната препоръка за внедряване на терминални устройства ПОС в системата на НСИ беше приета от ръководството на НСИ. Понастоящем се внедряват терминални устройства ПОС и за това изпълнението на препоръката е в процес на изпълнение и ще бъде проследена от ЗВО на по-късен етап.
- Третият одитен ангажимент за даване на увереност беше на тема „Проверка и оценка за спазване на нормативните и вътрешните разпоредби при провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки, както и сключване на договори за изпълнение на обществени поръчки в НСИ“, като бяха формулирани 20 препоръки. Извършена е проверка за изпълнение на дадените препоръки. Препоръките са в процес на изпълнение.
- Четвъртият одитен ангажимент е на тема „Оценка на изградения вътрешен контрол и въведен ред на отчитане на получените приходи и извършените разходи в ТСБ - Северозапад“.
- Петият ангажимент е на тема „Оценка на контролната среда и на контролните дейности, въведени в ЦУ на НСИ“.

В съответствие с утвърдения план за обучение през годината одиторите от звено „Вътрешен одит“ взеха участие в семинар в областта на обществените поръчки; обучение на тема „Вътрешен одитор и ИТ одитът в държавната администрация“; Национална конференция на вътрешните одитори в България и семинар по обучение на тема „Международни стандарти за професионална практика по вътрешен одит“.

През 2017 г. дейността на **Инспектората** на НСИ се определяше в зависимост от залегналите в Годишния план цели:

- Осигуряване на контролните функции на председателя на НСИ в процеса на управление и ръководство на структурите за реализиране на държавната политика в областта на статистическата дейност;
- Създаване на условия за повишаване на ефективността на административните звена в системата на НСИ чрез упражняване на непрекъснат контрол за спазване на административните актове и за недопускане на корупционни практики;
- Използване на оптимална система за наблюдение, анализ и оценка на процесите в административната сфера, като основен елемент за предотвратяване и

отстраняване на нарушения при функционирането ѝ.

Изпълнението на определените цели беше основен приоритет в работата на Инспектората през годината. Във връзка с това главното внимание беше съсредоточено към повишаване на ефективността при планирането, организирането и осъществяването на непрекъсната контролна дейност. Обекти на проверките бяха отделни елементи от работата на специализираната и широк кръг от въпроси от цялостната дейност на общата администрация. При това обаче като водещ принцип беше възприет подходът за оказване на съвременна помощ за отстраняване на установените пропуски и слабости още в хода на извършваната проверка.

През 2017 г. Инспекторатът на НСИ извърши общо 15 административни проверки в звената от Централно управление и от териториалните структури на НСИ, от които 4 планови и 11 извънпланови. Успоредно с тях, с цел разширяване на обхвата на контролната дейност през годината, ежедневно беше осъществяван текущ контрол, който обхваща изпълнението на заповедите на председателя, резолюциите на ръководството, решенията на Председателския съвет, резултатите от международните командировки, сключените договори и други. Проследявано беше и изпълнението на предписанията на извършените 10 проверки от външни контролни органи, при което резултатите бяха отчитани ежемесечно.

В резултат на осъществения от Инспектората контрол бяха отправени 19 препоръки до ръководителите на проверяваните звена, като за затваряне на контролния цикъл бяха извършени последващи проверки за установяване на тяхното изпълнение. В ТСБ - Север беше извършен анализ и оценка на ефективността на администрацията, а в някои структури беше оказано съдействие за необходимостта от актуализиране на вътрешната нормативна уредба.

През годината постъпиха общо 26 сигнала и препоръки. В съответствие с утвърдените Вътрешни правила предложенията и сигналите бяха заведени както в съответния регистър към Инспектората, така и в деловодството на НСИ. Впоследствие всички бяха проверени, в т.ч. и тези от анонимен подател, и в законоустановения срок беше изпратен съответният отговор от Инспектората или от специализираната администрация.

С цел повишаване на качеството на осъществяваната контролна дейност през отчетния период беше отделено необходимото внимание върху усъвършенстване на квалификацията на служителите от Инспектората на НСИ, при което инспекторите взеха участие в два курса.

В рамките на периода от началото на годината до края на октомври в регистъра на **финансовия контролър** бяха записани и проверени общо 1 998 досиета с документи и бяха издадени общо 1 998 контролни листа за поемане на задължение и за извършване на разход.

Произнасянето на финансовия контролър относно предложенията за поемане на задължение или извършване на разход винаги се извършва в определените от председателя на НСИ срокове, описани във Вътрешните правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ.

През изминалия период не е било рядкост финансовият контролър да поиска допълнително представяне на документи или информация, а също така да направи посещение на място с цел оптимизиране на контрола и даване на точно и ефикасно становище в попълвания от него контролен лист.

През първото полугодие на 2017 г. финансовият контролър участва в изготвянето на доклада от извършената Годишна инвентаризация в Учебно-квалификационния център „Сливек“ на НСИ и във връзка с това в края на януари същият беше командирован за три дни в Учебно-квалификационния център.

През февруари финансовият контролър участва в обучителни курсове „Въведение в международния стандарт за управление на риска ISO 31000“, „Вътрешни одитори на системи за управление на качеството ISO 9001:2015“ и в специализиран семинар

„Управление на обществените поръчки. Приложими законови изисквания и практика по прилагане на Закона за обществените поръчки“.

През отчетния период с цел осъществяване на оптимален контрол относно изпълнението на договорите в срок и с оглед защита на интересите на НСИ в началото на всеки месец финансовият контрольор предоставяше справка за договорите, изтичащи през следващите шест месеца на ръководителя на Инспектората, началника на отдел „Правни дейности“, началника на отдел „Управление на собствеността и обслужване“ и началника на отдел „Информационна и комуникационна инфраструктура“. Финансовият контрольор предоставяше постоянен достъп до цялата информация за всички договори (поетите задължения и всички извършени плащания до настоящия момент) на служителите от отдел „Финансово - счетоводни дейности“.

Анализът на резултатите от извършения предварителен контрол налага следните изводи:

- При извършения предварителен контрол на досиетата не бяха установени противозаконни действия и прояви, а също така и наличие на груби и съществени нарушения, свързани с предоставянето и окомплектоването им с необходимите документи;
- Всички постъпили досиета бяха обработени своевременно и не беше възпрепятствана работата на Института. За оптимизиране на предварителния контрол в много случаи беше издаван един контролен лист за еднотипни по вид задължения и разходи, въпреки че бяха проверени всички предоставени документи за тези групи разходи и задължения. С цел да не се забавя процесът многократно се е налагало финансовият контрольор да проверява досиета и в извънработно време.
- По-сериозни забележки относно поемането на задължение и/или извършването на разход бяха направени само по отношение на няколко единични случая, което е добра характеристика за зрелостта в процесите на самоконтрол и отговорно поведение на служителите в структурните звена в ЦУ на НСИ.

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2017 година

Показатели (в левове)	Закон за бюджета 2017 г.	Уточнен план за годината към 31.10.2017 г.	Отчет към 31.10.2017 г.	Изпълнение на план/отчет (%) към 31.10.2017 г.
1	2	3	4	5
I. ПРИХОДИ - ВСИЧКО	950000	950000	427621	45
Собствени приходи				
Неданъчни приходи				
Приходи и доходи от собственост				
- Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	850000	850000	503378	59
- Приходи от наеми на имущество	100000	100000	29337	29
Държавни такси			8	
Глоби, санкции и наказателни лихви				
Други приходи			10227	
Постъпления от продажба на нефинансови активи				
Внесен ДДС			-115329	
II. РАЗХОДИ - ВСИЧКО	19591400	19759245	14686106	74
Общо разходи	19591400	19759245	14686106	74
Текущи разходи	17267400	17387745	14434585	83
Персонал	13751900	13766516	11434105	83
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	9627000	9627000	7981891	83
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	1294516	1294516	1062029	82
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по служебни правоотношения	8332484	8332484	6919862	83
Други възнаграждения и плащания за персонала	1224000	1236000	967348	78
Задължителни осигурителни вноски от работодатели	2900900	2903516	2484866	85
Осигурителни вноски от работодатели за държавното обществено осигуряване (ДОО)	1830500	1832500	1554243	84
Здравноосигурителни вноски от работодатели	780400	780900	637289	82
Вноски за допълнително задължително осигуряване от работодатели	290000	290116	293334	98
Издръжка	3365500	3471229	2869602	82
Платени данъци, такси и административни санкции	125000	125000	107206	85
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	25000	25000	23672	95
Капиталови разходи	2324000	2371500	251521	11
Основен ремонт на дълготрайни материални активи	223400	595144	101255	17

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2017 година

(Продължение и край)

Придобиване на дълготрайни материални активи	693000	1282742	76652	6
Придобиване на нематериални дълготрайни активи	1407600	507696	73614	15
НАТУРАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ				
Щатни бройки - общо	968	968	925	
Средногодишни щатни бройки - общо	968	968	927	
Щатни бройки	968	968	925	
III. ТРАНСФЕРИ	18641400	18809245	14218765	75
III. А. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ/РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	18991400	19041400	10692344	56
Получени трансфери (субсидии/вноски) от ЦБ (нето) - Получени трансфери (субсидии) от ЦБ (+)	18991400	19041400	10692344	56
III. Б. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/СМЕТКИ	-350000	- 232155	- 117218	50
- Получени трансфери (+)		105729	105729	100
- Предоставени трансфери (-)	-350000	- 350000	- 246310	70
- Трансфери от Министерство на труда и социалната политика по програми за осигуряване на заетост (+/-)		12116	23363	192
III. В. ВРЕМЕННИ БЕЗЛИХВЕНИ ЗАЕМИ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИТЕ СМЕТКИ И ИЗВЪН БЮДЖЕТНИТЕ ФОНДОВЕ И СМЕТКИ				
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-) (I - II + III)				
V. ФИНАНСИРАНЕ				

Приложение 2. Организационна схема на НСИ

